

Kadın Barış İnşacılarını Korumak:

SÜRDÜRÜLEBİLİR BARIŞIN ÖN SAFLARI

Melinda Holmes

**Sanam Naraghi Anderlini, MBE ve Stacey
Schamber'in katkılarıyla**

ICAN International
Civil Society
Action
Network
For women's rights, peace and security

LSE CENTRE FOR
WOMEN, PEACE
+ SECURITY

Table des matières

TEŞEKKÜR	3
GİRİŞ	4
Amaç ve Metodoloji	5
GÜVENSİZLİĞİN BAĞLAMSAL KOŞULLARI	6
Köprüler İnşa Etme Sanatı ve Tehlikeleri	6
KADIN BARIŞ İNŞACILARINA YÖNELİK TEHDİTLERİN NİTELİĞİ	8
Cinsellik ve Kültürün Silah Olarak Kullanılması	10
Faillerin Belirsiz Oluşu	10
Barış (İnşası) Çalışmalarının Damgalandığı Durumlar	11
POLİTİKA VE UYGULAMA DÜZEYİNDE KADIN BARIŞ İNŞACILARININ KORUNMASI	13
Yasal ve Siyasi Bir Güvenlik Ağı Kurmak	13
Sahadaki Tehditlerin Önlenmesi, Azaltılması ve Müdahale	15
Barış Masasında ve Uluslararası Alanlarda Güvenlik	16
Acil Yer Değişikliği ve Desteğin Gerekli Olduğu Haller	16
SONUÇ VE ÖNERİLER	18
Kadın Barış İnşacıları İçin Koruma Sağlanması ve Geliştirilmesine İlişkin Operasyonel Kılavuz	19

TEŞEKKÜR

Bu yayın, başta Women's Alliance for Security Leadership (WASL – Güvenlik Liderliği için Kadın İttifakı) üyeleri olmak üzere, çatışmalı ve kırılgan bölgelerde yaşamış ve çalışmış, askerileşmiş devletler, şiddete varan aşırı gruplar ve silahlı milislerle karşı karşıya gelmiş kadın barış inşacılarının yaşamış deneyimlerini odağına almaktadır. Kadın barış inşacıları bilgi ve fikirlerini paylaşarak bu analize katkı sunmuştur. Yapılan görüşmelere ve istişarelere zaman ve enerjilerini ayıran uygulayıcılar, araştırmacılar ve politika yapıcılara içten teşekkürlerimizi sunarız. Bu konu üzerinde devam eden tez çalışmasından faydalandığımız Jennifer Freeman'a (University of San Diego), feminist güvenlik stratejileri hakkındaki devam eden eylem araştırması için Kolombiya'daki Corporación del Investigación y Acción Social y Económica'ya (CIASE), Suriye'de bulunan Mobaderoon: Active Citizens (Mobaderoon: Aktif Yurttaşlar), Nijerya merkezli Neem Foundation (Neem Vakfı) ve Meksika merkezli Justice, Human Rights, and Gender Civil Association'a (Adalet, İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Derneği) korumayla ilgili bu analize temel teşkil eden uzmanlıklarını paylaştıkları için özel teşekkürlerimizi sunarız.

Bu dokümanın geliştirilmesi, incelenmesi ve yayınlanmasında uzmanlıklarından faydalandığımız iş arkadaşlarımıza teşekkürlerimizi sunarız. Yazarlığını Melinda Holmes, Sanam Naraghi Anderlini ve Stacey Chamber'in üstlendiği bu doküman için yapılan araştırmalara Helena Grönberg ve Subhiya Mastonshoeva katkıda bulunmuştur. Sohaila Abdulali, Juliana Jackson ve Kendahl Tyburski'den oluşan editoryal ekibin liderliğini Rana Allam üstlenmiştir. Olga Andrew, France Bognon, Rana El-Behairy, Malalai Habibi, Maya Kavalier, Lauren Mellows, Yvonne Shanahan, Yodit Willis ve Sameen Zehra ek destek sağlamıştır.

ICAN olarak bu dokümandaki önerilerimizi inceleyen meslektaşlarımız Fernando Aguiar (Genderforce), Nina Bernarding (Centre for Feminist Foreign Policy – Feminist Dış Politika Merkezi), Chiara Capraro (Amnesty International UK – Uluslararası Af Örgütü Birleşik Krallık), Visaka Dharmadasa (Association of War Affected Women – Savaşta Etkilenen Kadınlar Derneği), Charlotte Isaksson (European External Action Service – Avrupa Dış Eylem Servisi), Quhramaana Kakar (Women Mediators Across the Commonwealth – Milletler Topluluğu Kadın Arabulucular Ağı), Phil Lynch (International Service for Human Rights – Uluslararası İnsan Hakları Servisi), Carol Mottet (İsviçre Federal Dışişleri Bakanlığı), Amjad Saleem, Ph.D. (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu), Sara Negrão (BM Terörle Mücadele Ofisi), Graziella Pavone (AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu), Tambria Schroeder (ABD Dışişleri Bakanlığı), Marita Sørheim-Rensvik (Norveç Dışişleri Bakanlığı), ve Birleşik Krallık Dışişleri, Milletler Topluluğu ve Kalkınma Bakanlığındaki çalışma arkadaşlarımıza minnetlerimizi sunarız.

Son olarak, bu yayın kadın barış inşacıları için bir koruma çerçevesi oluşturma girişimimizi destekleyen Birleşik Krallık Dışişleri, Milletler Topluluğu ve Kalkınma Bakanlığının ve Channel Foundation (Channel Vakfı); Compton Foundation (Compton Vakfı); Almanya Federal Dışişleri Bakanlığı, Kanada Küresel İlişkiler Dairesi; Norveç Dışişleri Bakanlığı; One Earth Future Foundation (One Earth Future Fonu); Ploughshares Fund (Ploughshares Fonu); İsveç Dışişleri Bakanlığı; İsviçre Federal Dışişleri Bakanlığı; Birleşik Krallık Dışişleri, Milletler Topluluğu ve Kalkınma Bakanlığı; Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve BM Kadın Birimi kuruluşlarının ICAN'e sağladığı mali ve diğer destekleri sayesinde gerçekleştirilebilmiştir.

Önerilen alıntı şekli:

Orijinal
Melinda Holmes, Sanam Naraghi Anderlini and Stacey Chamber, "Protecting Women Peacebuilders: The Front Lines of Sustainable Peace," International Civil Society Action Network, October 2020.

Türkçe
Melinda Holmes, Sanam Naraghi Anderlini ve Stacey Chamber, "Kadın Barış İnşacılarını Korumak: Sürdürülebilir Barışın Ön Safları" Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı (ICAN – International Civil Society Action Network), Ekim 2020.

GİRİŞ

2020 yılının başlarında Amerika Birleşik Devletleri, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası aktörler Taliban ve Afganistan Hükümeti arasındaki barış görüşmelerine hazırlanırken, hayatlarını ülkelerine barış getirmeye adanmış Afgan kadın barış inşacıları sessiz kalmalarını söyleyen mektuplar aldılar. Korona virüs nedeniyle uluslararası alanın gözleri başka bir yere çevrilmişken Irak'ta milisler ilerleme kaydettiler. Orada da kadın barış inşacıları göz önünde ve tehdit altında.

İnsan hakları, sosyal adalet veya siyasi değişim isteyen aktivistler iktidara karşı gerçekleri dile getirmek için yıllardır yaşamlarının tehdit edilmesine katlanmak zorunda kaldı. 25 yıl önce bu durum Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesinin oluşturulması için küresel bir hareketin başlamasına yol açtı.¹ Fakat barış inşası gibi tanımlanması zor bir mesleğe atılan, uluslararası politika çerçevelerinde adı geçmeyen, dolayısıyla da eşit derecede korunmayan kişilerin deneyimleri ve durumları daha farklı. Kolombiya'dan Kamerun'a, kadın barış inşacıları tüm taraflarla temas kurma istekleri yüzünden büyük riskle karşı karşıya. Bu tehditler kadın düşmanlığı ve ataerki ile daha da kötüleşse de, bu durum kadın barış inşacılarının diyalog ve şiddetsizliği savunmasına yıllardır engel olamadı.

Fakat geçtiğimiz yıllarda dünya genelinde koşullar değişti. Aşırı ve militarize devlet ve devlet dışı hareketler artmış, ulusal ve uluslararası siyaset son derece kutuplaşmış hale gelmiş, bu da diyalog için orta yol bulma çabasını riskli hale getirmiş ve sivil toplum alanını daraltmıştır. Şiddet ve yıkım döngüsünü durdurmak istiyorsak, diyalog alanını yeniden kazanmamız ve başkalarını kurtarabilmek için kendi hayatlarını riske atmayı göze alanları tanımamız gerek. Kadın barış inşacıları bunu her gün yapıyor. Başkaları sorunlardan kaçarken, onlar silahlarla ve kabadayılıkla değil, insanlık ve merhametle, karşı tarafı anlamak ve ortak çözüm bulabilmek için sorunlara doğru koşuyor.

COVID-19 pandemisi sırasında kadın barış inşacıları, toplumsal cinsiyete ve çatışmaya duyarlı insani yardım ve halk sağlığı hizmetleri sağlarken aynı zamanda bölünmeyi kışkırtan ve şiddet tohumları ekenlerin yarattığı tehlikeye dikkatleri çektiler. Toplumlarına hizmet edip, yerel, ulusal ve küresel barış ve güvenliğe hayati katkılarda bulundular. Ancak bu hala çoğunlukla tanınmayan bir iş olduğu için korumaya sahip değiller.² Gerilimleri yatıştırmada ve çatışmaları dönüştürmede rol oynayan başlıca aktörler olan barış inşacıları, bir yandan sosyal ve siyasi çevrelerindeki kutuplaşma artarken kendileri de tehditle karşı karşıya kalıyorlar. Bu durumun değişmesi gerek.

Suriyeli barış inşacısı Ghada Rifai'nin de dediği gibi, "İlk başta sahada barış inşası çalışmaları yürütmek bir tehdit olarak görülmüyordu, bizi sadece siyasette istemiyorlardı... Barış inşacıları olarak değişimi etkileyebilmemiz için politika düzeyinde de harekete geçmemiz gerek."⁴ Kadın barış inşacılarının katılımı ve kaynakları yetersiz kaldıkça, resmi ve gayri resmi silahlı grupların nefret ve tehditleri de giderek arttı. Bu durum, kadın barış inisiyatiflerinin desteklenmesi ve kadınların barış ve güvenlik alanında karar alma süreçlerine katılımı yönünde çağrıda bulunan Kadın, Barış ve Güvenlik hakkında 1325 sayılı Birleşmiş Milletler kararının⁴ yirminci yıl dönümüne girdiğimiz bu günlerde göz ardı edilemez. Bu nedenle basit ama yerinde bir soru soruyoruz; barış inşacılarını kim koruyor? Bu dokümanda barış inşacılarının kendi toplumlarındaki hayatlarına devam ederek hayati önem taşıyan çalışmalarını yapabilmeleri için güvenliğinin sağlanması çağrısında bulunuyor ve bu amaçla bir kılavuz paylaşıyoruz.

1. Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Geliştirilmesi ve Korunmasında Bireylerin, Grupların ve Toplumsal Kuruluşların Hakları ve Sorumlulukları Üzerine Bildirge, A/RES/53/144, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Elli Üçüncü Oturum, 8 Mart 1999, Gündem Maddesi 110 (b), <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Defenders/Declaration/DeclarationHRDTurkish.pdf>.

2. Sanam Naraghi Anderlini, MBE, Kadın Barış İnşacılarını Tanımak: Etkin Barış Yapımının Kritik Aktörleri, Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı (ICAN – International Civil Society Action Network), Ekim 2020.

3. İstişareler, "Kadın Barış İnşacılarını Korumak" GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

4. BM Güvenlik Konseyi, Kadın, Barış ve Güvenlik Hakkında 1325 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı (2000) [İngilizce], 31 Ekim 2000, S/RES/1325 (2000), erişim: <https://www.refworld.org/docid/3b00f4672e.html>

Amaç ve Metodoloji

Bu doküman ve paylaşılan öneriler, 40'ı aşkın şiddetli çatışma ve aşırıcılık, militarizm ve otoriter rejimlerden etkilenen ülkeden Güvenlik Liderliği İçin Kadın İttifakı (WASL) üyesi kadın barış inşacılarıyla⁵, akademide ve hükümette yer alan müttefiklerimizle iki yıl boyunca yapılan istişarelerin bir ürünüdür.

Kadın barış inşacılarının güvenliği, ICAN tarafından Kasım 2018'de düzenlenen Yıllık Kadın, Barış ve Güvenlik Forumu ve Haziran 2019'da düzenlenen 2. Better Peace (Barışın Geliştirilmesi) Sempozyumunda önemli ve öncelikli bir konu olarak gündeme getirilmiştir.⁶ Koruma ihtiyacı "Kapsayıcı Bir Barışa Doğru" başlıklı Caux Forumu, The Carter Center İnsan Hakları Savunucuları Forumu ve 2019 yılında düzenlenen ICAN Forumu süresince yapılan istişarelerde tartışılarak desteklenmiştir.

Şubat 2020'de ICAN ve Birleşik Krallık Dışişleri, Milletler Topluluğu ve Kalkınma Bakanlığı tarafından konuyla ilgili olarak, dünyanın dört bir yanından çatışmalı bölgelerde veya çatışmalar üzerinde çalışan yerel barış inşacılarını, insan hakları ve koruma uzmanlarını, akademisyenleri ve politika yapımcıları bir araya getiren iki günlük Global Solutions Exchange (GSX – Global Çözüm Paylaşımı) çalışmayı düzenlendi.⁷ Bu çalıştandan faydalanan bu doküman, Jennifer Freeman'ın⁸ konuyla ilgili devam eden tez çalışmasının bulgularıyla, Kolombiya Corporación de Investigación y Acción Social y Económica (CIASE) tarafından yürütülen feminist güvenlik hakkında eylem araştırmasıyla, Nijerya merkezli Neem Foundation (Neem Vakfı) ve Meksika merkezli Justice, Human Rights, and Gender Civil Association'ın (Adalet, İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Derneği) uzmanlıklarıyla desteklenmiştir.

Bu doküman kadın barış inşacılarının onlarca yıldır sadece işlerinin getirdiği tehlikelerle başa çıkma deneyimlerini elekten geçirmekte ve temel almaktadır. Kolektif sorumluluğu sağlamak, kadın barış inşacılarını koruma gücüne ve sorumluluğuna sahip uluslararası ve ulusal paydaşlara strateji önerilerinde bulunmak amacını taşımaktadır. Dokümanda ilk olarak kadın barış inşacılarının güvensizliğini meydana getiren ve kötüleştiren bağlamsal faktör ve gerçekliklere genel bir bakış yer almaktadır. Ardından kadın barış inşacılarının korunması ve güvenliğinin sağlanması için oluşturulacak bir çerçevenin⁹ temelini teşkil eden aşağıdaki ana unsurlar incelenmektedir:

- Cinsiyetçi tehditler ve kadın insan hakları savunucularının deneyimleri gibi tehditlerin çeşitleri ve kaynaklarına ilişkin mevcut bilgiler,
- Devletlerin, çok taraflı kurumların, uluslararası ve yerel sivil toplum örgütlerinin anlık tehdit ve saldırıları önlemek ve müdahalede bulunmak amaçlı politika ve programları da dahil olmak üzere uluslararası ve ulusal düzeyde mevcut koruma mekanizmalarının güçlü ve zayıf yanlarının incelenmesi,
- Devletler ve çok taraflı kurumlara yönelik, 2493 Sayılı BM Güvenlik Konseyi kararı gereğince kadın barış inşacılarına, çalışmalarına, toplumlarına veya hizmet ettikleri amaçlara zarar vermeden, kadın barış inşacılarını koruma mekanizmaları oluşturmaları ve geliştirmeleri için bir pratik kılavuz.

5. Women's Alliance for Security Leadership (WASL – Güvenlik Liderliği İçin Kadın İttifakı) ICAN'ın çalışmalarının önemli bir ayağıdır. WASL, 30 ülke, kuruluş ve ağdan, aktif olarak aşırıcılığın önlenmesi ve barış, haklar ve çoğulculuğun desteklenmesi alanında faaliyet gösteren yaklaşık 100 kadın hakları ve barış uzmanını sistematik ve stratejik işbirliğinde bulunabilmeleri amacıyla bir araya getirmektedir. Ayrıntılı bilgi için: <https://icanpeacework.org/our-work/womens-alliance-for-security-leadership/>.

6. International Civil Society Action Network, "ICAN's Better Peace Symposium Focused on Recognition and Protection of Women Peacebuilders," May 30, 2019, <https://icanpeacework.org/2019/05/30/icans-better-peace-symposium-protection-women-peacebuilders/>.

7. International Civil Society Action Network, "Protecting Women Peacebuilders' Workshop Convened in London," March 5, 2020, <http://icanpeacework.org/2020/03/05/protecting-women-peacebuilders-workshop-london-ican/>.

8. Jennifer Freeman PeaceGeeks CEO'su, London School of Economics Kadın, Barış ve Güvenlik Merkezi Misafir Araştırmacısı ve Kroc Barış ve Adalet Enstitüsü Kadın Arabulucular programı eski direktörüdür. Freeman'ın halihazırda devam eden araştırması kadın barış inşacılarının kadın insan hakları savunucularına kıyasla karşılaştığı güvenlik tehditlerinin ve koruma tedbirlerinin değişimine odaklanmaktadır.

9. Kadın Barış İnşacılarını Koruma Çerçevesi: 1) kadın barış inşacılarının karşılaştıkları tehditlerle ilgili bilinenleri özetleyen ve koruma ihtiyaçlarını analiz eden bu doküman; 2) bu dokümanda paylaşılan, devletlerin ve çok taraflı kuruluşların neler yapabileceği ve yapmaları gerektiğini açıklayan pratik kılavuz; ve 3) devlet ve çok taraflı aktörlerin kadın barış inşacılarını korumak üzere harekete geçeceğine dair verdikleri teminatı kapsamaktadır.

GÜVENSİZLİĞİN BAĞLAMSAL KOŞULLARI

Kadın barış inşacıları genellikle çatışma ve savaş bölgelerinde ilk müdahalede bulunan, gücünü kötüye kullanarak barışa engel olanlara meydan okuyan görünmez aktörlerdir. Sanam Naraghi Anderlini'nin de belirttiği gibi,

Barış inşası riskli ve belirsiz bir iştir. Düşman tarafların birbirlerini insanlıktan çıkardığı son derece kutuplaşmış örneklerde diyalog kurmak için çatışmanın tüm taraflarıyla temasta bulunmaya hazır olan herkes, kendi toplumlari da dahil tüm tarafların kendilerine şüpheyile yaklaşması riskiyle karşı karşıya.¹⁰

Kadın barış inşacıları yerel halkı çok iyi bilen ve halkın güvenini kazanmış kimselerdir. Fakat yine de kadın barış inşacıları sistematik olarak dışlanmakta, yanlış anlaşılmakta ve çalışmaları yüzünden tehdit edilmektedir. Barış inşacısı ve Libya Kadın Forumu kurucusu Shahrazad Magrabi'nin sözleriyle, "Zihniyetleri değiştiriyor, değişime ayak uyduruyor ve risklerle karşı karşıya kalıyoruz. Yine de tanınmıyoruz. Barış inşacılarının görünür olması ve ulusal ve uluslararası düzeyde temsil edilmesi gerek."¹¹

Sivil toplum üyeleri olan kadın barış inşacıları, sıklıkla devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkinin mevcut durumunu sorgulamakta ve devletin nasıl olabileceğine ve olması gerektiğine dair farklı vizyonları dile getirmektedirler. İdeal bir dünyada devletler hukukun üstünlüğünü ve vatandaşların güvenliğini sağlamak, ülkeyi çeşitli gruplara karşı sorumlu ve adaletli bir şekilde yönetmek ve halklarının temel insan hak ve ihtiyaçlarını karşılamak için vardır. Sivil toplum, devletler ve halklar arasındaki toplumsal sözleşmeyi gözetten bir nevi beşinci sınıftır. Sivil toplum, kötü yönetim, yolsuzluk, cezasızlık ve eksik hizmetlere karşı işlevsiz devletlerin bıraktığı boşluğu doldurmaktadır. Devletler giderek sivil toplumun faaliyet gösterdiği alanı kısıtlamakta, statükoyu ve iktidarlarını sorgulayanları etkisiz hale getirmek için askeri istihbarat ve güvenlik güçlerini artırmaktadır. PeaceGeeks ve LSE Kadın Barış ve Güvenlik Merkezi'nden Misafir Araştırmacı Jennifer Freeman'ın da ifade ettiği gibi:

Tehditler artıyor çünkü hükümetler birbirlerine cesaret veriyor. Bu da sivil topluma göz açtırılmamasının, kadınlara karşı global ölçekte düşmanlık ve giderek artan dijital güvensizliğin normatif bir etkisi.¹²

Kadın barış inşacıları mevcut iktidar yapılarına, yönetim sistemlerine, kaynakların kontrolüne ve güvenlik kavramına meydan okudukları için çalışmaları sırasında son derece büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Çünkü sonuçta barış inşası taraflı olmasa da siyasiydir.

Köprüler İnşa Etme Sanatı ve Tehlikeleri

Kadın barış inşacılarının işi toplumlar arası bir çalışmadır. Bu çalışmalar etnik kimlikler arasında, dinler arasında, yerinden edilmiş insanlar ve ev sahibi halk arasında, veya geri dönen aşırıyıcılarla kendi toplumlari arasında olabilir. Barış inşacılarının farklı taraflarla diyalog kurması ve temasa geçmesi çalışmalarını tanımlamakta ve insani yardıma erişim konularını müzakere etmelerini, ilgili aktörleri barış masasına getirebilmelerini, aşırıyıcı ideolojilere ve şiddete karşı gelebilmelerini ve uzlaşma ve toplumsal iyileşmeyi kolaylaştırabilmelerini sağlamaktadır. Fakat tam da "ötekiyle" kurulan bu temas, barış inşacılarını çatışma bölgelerinde faaliyet gösteren diğer sivil aktörlere göre çok daha fazla riskle karşı karşıya bırakmaktadır.

Barış inşacıları güvenilirliklerine ve tüm çatışmalı tarafların güvenine dayanarak çalışmak zorunda olduğu için, itibarları sorgulandığında kendi gruplarından insanlar tarafından dahi saldırıya uğrama ihtimalleri yüksektir. Bir grubun güveninin sarsılması diğer gruplara da yansiyabilir. Örneğin Nijeryalı bir barış inşacısı başka bir kurum tarafından dışlanmış, bunun üzerine hükümet de kendisini toplantılara davet etmeyi reddetmiştir.

10. Sanam Naraghi Anderlini, MBE, Kadın Barış İnşacılarını Tanımak: Etkin Barış Yapımının Kritik Aktörleri, Uluslararası Sivil Toplum Eylem Ağı (ICAN – International Civil Society Action Network), Ekim 2020, 7.

11. İstişareler, Caux Forumu "Kapsayıcı Bir Barışa Doğru", Temmuz 2019.

12. Kadın Barış İnşacılarını Korumak" GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

***“Kadın barış inşacıları olarak her zaman ötekiyle diyalog kuracağız.
Bu bizim prensibimizdir.”***

- Rosa Emilia Salamanca, CIASE, Kolombiya

Tehdit altındaki kadın barış inşacılarının hikayeleri, hain olduklarına dair algılarla ve çalışmalarının temelde yanlış anlaşılmasıyla iç içedir. Bu dinamik beynimize kazınmış, değiştiremeyeceğimiz bir özellik olabilir. İnsanların temelde bir aidiyet ihtiyacı vardır ve bu ihtiyacı karşılamak için ortak kimlikleri üzerinden gruplara ayrılarak örgütlenirler.¹³ Bu nedenle, bir grubun üyesinin başka bir grupla temas kurması grubun uyumuna yönelik varoluşsal bir tehdit olarak algılanabilir. Bu huzursuz alanda köprüler kurmak da kadın barış inşacılarının yaptığı işin özünü teşkil etmektedir. Örneğin, Rudina Çollaku Arnavutluk'ta yer alan Kadın Kalkınma ve Kültür Merkezinin Başkanı ve Kurucusudur. Şiddete Varan Aşırılıkla Mücadele ve Toplumsal Dirençlilik alanında çalışan bir Müslüman kadın olarak güvensiz hissetmekte, hem kendi toplumundaki inançlı kimselerin muhalefetine hem de kolluk kuvvetleri ve güvenlik kurumlarının kayıtsızlığına maruz kalmaktadır.

Barış anlaşması imzalandıktan sonra şiddetin¹⁴ ve şiddet kullanan aktörlerin katlanarak arttığı ve hükümete duyulan güvensizlik ve memnuniyetsizliğin derin bir huzursuzluğa yol açtığı Kolombiya'da, çalışmaları sırasında devlet ve güvenlik aktörleriyle muhatap olan barış inşacılarının karşı karşıya olduğu risk de artmıştır. Geçen sene Kolombiya'da grevler yapıldı ve insanlar hükümete karşı çok öfkeliydi. “Kadın barış inşacıları olarak her zaman ötekiyle diyalog kuracağız. Bu bizim prensibimizdir” diyen CIASE üyesi Rosa Emilia Salamanca, “İnsanların bizi bunun için, diğerlerinin sevmediği insanlarla konuştuğumuz için yargılama riski var ama bu bizden sonra gelenlerin kullanacağı yeni köprüleri kurma işinin bir parçası”¹⁵ şeklinde konuşmuştur.

Dünyanın diğer bir tarafında ise, Hindistanlı Müslüman bir aktivistin deneyimleri de bunu gösteriyor: “Hükümetle masaya oturan biri olarak görülürsem halkıma karşı olduğum düşünülür ve bu da büyük bir tehdidi beraberinde getirir.”¹⁶

13. Esra Cuhadar, Understanding Resistance to Inclusive Peace Processes (United States Institute of Peace, No 159, March 2020).

14. Kolombiya'da barış anlaşması imzalandıktan sonra insan hakları savunucuları ve barış inşacılarına yönelik saldırılarda %600 oranında bir artış görülmüştür.

15. İstişareler, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

16. A.g.e.

KADIN BARIŞ İNŞACILARINA YÖNELİK TEHDİTLERİN NİTELİĞİ

Kadın barış inşacıları fiziksel, duygusal, siyasi, ekonomik ve manevi sağlık ve güvenliklerini hedef alan tehdit ve risklerle karşı karşıya.¹⁷ İroniktir ki, barış inşacısı olan kadınlar yaptıkları barış çalışmalarından ötürü tehdit ediliyor.

Bu tehditler tabii ki cinsiyetçidir de. Karalama ve taciz girişimlerinin hafifmeşreplikle suçlanmak ve tecavüz tehditleri almak gibi cinsel saldırı imaları içermesi, çocukların ve diğer aile üyelerinin de hedef alınması ihtimali daha yüksektir. Jennifer Freeman'a göre kadın barış inşacıları kadın insan hakları savunucularına göre "kendi grupları tarafından hedef alınmaya ve itibar ve güvenilirliklerine yönelik tehditlere özellikle daha açıktır."¹⁸ Kendi toplumlarının itibar ve güvenilirliklerini hedef almaları ve zedelemeleri, özellikle de toplumsal normlara uymayan "yabancı" davranışlarda bulunmakla suçlamaları, kadın barış inşacılarına karşı kullanılan en yaygın ve yıkıcı stratejidir: Güven, kadın barış inşacılarının en değerli varlığıdır.

Tüm nüanslarıyla birlikte mümkün olan en kapsamlı resmi gösterebilmek amacıyla kadın barış inşacılarının karşılaştıkları tehditlerin bir analizini derledik. Jennifer Freeman araştırmasında kadın barış inşacılarının karşılaştığı tehditlerin özelliklerini, kişisel, kurumsal ve çevresel olmak üzere üç ayrı düzeyde incelemektedir.¹⁹ Aşağıdaki tabloda bu üç düzeyde deneyimlenen CIASE tarafından tespit edilmiş beş tür tehdit yer almaktadır.

Tabloda sıralanan tüm tehditler kadın barış inşacılarını, ailelerini, iş arkadaşlarını, toplumlarını ve barış inşa çalışmalarını tehlikeye atmaktadır. Kamerun ve Irak'ta COVID-19 pandemisinin ortasında resmi ve gayri resmi güçler kadın barış inşacılarını susturmak ve çalışmalarını durdurmak için ölüm tehditleri yayınlamış, kadın barış inşacılarını kaçırma girişimlerinde bulunmuşlardır.

Bir kadın barış inşacısının toplumdaki diğer ötekileştirilmiş gruplarla ilişkilendirilmesi halinde bu tehditler de yoğunlaşmaktadır. Örneğin Hindistan'da yaşayan genç, bekar, Müslüman bir kadın aktivist, bununla ilgili olarak kiralık ev ararken "Müslüman ve bekar olduğumu duydum" diyerek kendisine ev verilmediğini ifade etmektedir.

Kadın barış inşacılarının hayatlarına ve çalışmalarına yönelik bu tehditlerin etkisi son derece büyük, sinsi veya sıradan olabilir. Muna Luqman, "Arkadaşlarımın çoğu benimle telefonda konuşmaya çekiniyor" demektedir.²⁰ Afganistan'da ise, barış inşacıları ve insan hakları savunucuları, sabah gerçekleşen hedefli saldırılara ve canlı bomba saldırılarına karşı şehir içinde bile olsa sabah 10:00'dan önce yola çıkmamaları gerektiğini biliyorlar.

Suriyeli barış inşacıları, kendilerini sadece sorgulamakla, saldırmakla ve alıkoymakla kalmayıp insanların birbirlerini ihbar etmesini de teşvik eden devlet istihbarat kurumlarının geniş çaplı girişimlerini anlatmaktadır. Barış inşacılarından biri, bir çalışma arkadaşının rejime bilgi sızdırmış olması nedeniyle kendisinin de savunmasız hissettiğini ve korku yaşadığını, kendi kurumu içinde bile güven ve emniyet hissini tekrar oluşturmak zorunda kaldığını ifade etmektedir.²¹ Benzer şekilde Pakistanlı Mossarat Qadeem, devlet istihbarat organı hakkında "İstihbarat toplumdaki 'görünmez gözlerdir'; kurdukları ağ çok güçlü ve şiddete varan aşırıcılık sorunları üzerinde çalışan insanları sıkı bir şekilde takip ediyorlar"²² demektedir.

17. Bu beş kategori CIASE'nin feminist perspektiften güvenliğin boyutlarını inceleyen öncü bir eylem araştırmasından alınmıştır. Tüm alanlarda sağlık ve güvenliğin sağlanması için bunlara karşılık gelen ilgi ve koruma tedbirleri alınmalıdır. Bulgular ve ilerleyen dönemlerde elde edilecek göstergeler Kolombiya'nın farklı bölgelerinden ve halklarından kadınlardan oluşan kapsayıcı gruplarla istişareler sonucu elde edilmiş olup, Women's Alliance for Security Leadership'e (WASL – Güvenlik Liderliği İçin Kadın İttifakı) danışılarak uluslararası ölçekte doğrulanacaktır.

18. İstişareler, "Kadın Barış İnşacılarını Korumak" GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

19. A.g.e.

20. A.g.e.

21. A.g.e.

22. A.g.e.

Kadın barış inşacılarının karşılaştıkları tehditlerin türleri ²³

	Fiziksel	Duygusal	Siyasi	Ekonomik	Manevi
Kişisel	Hedefli saldırılar, işkence ve suikast Tutukluluk, kaçırılma, zorla kaybedilme Cinsel saldırı, tecavüz ve asit saldırıları Taciz, izleme, yıldırma ve takip (kimlik ve adres bilgilerinin ifşa edilmesi gibi online takip dahil) Seyahat yasakları, sınır dışı edilme ve sürgün Ev ve kişisel mülklere saldırı, izlenmesi veya yıkılması	Tükenmişlik İkincil travma Psikolojik sorunlar (travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete vb.) Özel ilişkilerin hedef alınması, manipüle edilmesi ve bunun sonucunda bu ilişkilerin kötüye gitmesi Fiziksel saldırı tehdidi	Kimlik ve seyahat belgelerinin iptali veya yenilenmemesi Vatandaşlığın veya yurttaşlığın feshi Zorluk çıkarmak için açılan davalarla yasal yıldırma Basın ve sosyal medya üzerinden veya ağızdan ağıza iftira ve karalama	Banka hesaplarının dondurulması veya mal varlığına el konulması İşten çıkarılma veya ruhsat ve izinlerin askıya alınması / verilmemesi Şantaj ve rüşvet Hizmet, ev veya iş verilmemesi Haksız vergi, ücret veya ceza uygulanması Makul olmayan kefalet koşulları	İnancının sorgulanması, dine saygısızlıkla suçlanma Dini törenlere katılmalarına engel olunması
Kurumsal	Kurumun merkezine ve kuruma ait mülke yönelik saldırılar, izleme ve vandalizm Merkeze düzenlenen baskınlar, ekipman ve kayıtlar da dahil olmak üzere kuruma ait mal varlıklarının çalınması/el konulması Siber saldırılar, hacklenme ve online hareketlerin takip edilmesi	Beyin göçü, tükenmişlik ve sık personel değişimi Fiziksel saldırı tehdidi	Çalışma ruhsatı veya izinlerinin iptali, verilmemesi Belli coğrafi bölgelere veya toplumlara erişimin kısıtlanması İftira ve karalama	Banka hesaplarının dondurulması veya mal varlığına el konulması Haksız vergi, ücret veya ceza uygulanması Makul bir gerekçe göstermeden fonların geri çekilmesi veya verilmemesi	Çeşitli mezheplerle ilişkili olmakla veya dini ve kültürel normlara uymayan “yabancı” amaçlara uygun hareket etmekle suçlanma
Çevresel	Genel güvensizlik Yaygın gözetim ve izlenme	Psikolojik sıkıntıların ve tedavilerinin ayıplanması Komplo teorilerinin ve aşırı ideolojilerin yaygınlaşması	Sivil topluma uygulanan kısıtlayıcı kanun ve düzenlemeler Halka açık bilgi ve kayıtlara erişimin engellenmesi Seyahat vizesi kısıtlamaları	Yaygın yolsuzluk ve cezasızlık Zayıf sosyal güvenlik ağı Yabancı fonların kısıtlanması	Dini, kültürel ve diğer ayrımcılıklar

23. Tablodaki tehditlerin tamamı online mecralarda da gerçekleşebileceği ve sosyal medya üzerinden daha da artabileceği için, dijital tehditler tüm kategoriler için geçerlidir. Duygusal ve Manevi tehditler genellikle fiziksel, siyasi veya ekonomik hedefli saldırı ve tehditlerin sonucu veya yan etkisi olarak görülmektedir. Dış bir kaynaktan gelen ayrı bir tehdit olarak ortaya çıkmasalar da, tehditlerin duygusal ve manevi boyutları da gayet gerçek ve kadın barış inşacılarının sağlıkları ve çalışmaları için aynı ölçüde tehlikelidir.

Cinsellik ve Kültürün Silah Olarak Kullanılması

Kadın barış inşacılarına yönelik tehditler tabiatı itibarıyla son derece cinsiyetçi olup, kimliklerini, rollerini ve toplumsal normları kadınlara karşı kullanmaktadır. Kadınların barışı inşa etmek amacıyla aktif olarak geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini kullanıp kullanmamasından bağımsız olarak, sadece kadın barış inşacısı olmanın kendisi bile tarihi ve kültürel geleneklere uygun ataerkil kurum ve tutumlara meydan okumaktadır. Bu işin doğasında iktidar ilişkilerinin sorgulanması vardır. Kadın barış inşacılarını hedef alan tehdit ve şiddet, kadınların sosyal sermayelerine zarar vermek için kültürel norm ve değerlerin üzerine gider. Failer, kadınların ilişkilerinin değerine yönelik algılar ve kabuller nedeniyle kadın barış inşacılarının eşlerini, çocuklarını, ailelerini ve hatta çalışma arkadaşlarını hedef alabilirler.

Cinsel tehditler, kadınların faaliyetlerini baskılamak için bedenlerini ve cinselliğini kullanarak toplumun geneli tarafından utanç verici veya ayıp kabul edilen davranış ve özelliklerle ilişkili damgalarla mücadele etmek zorunda bırakılmaktadır. Örneğin, Nijeryalı bir barış inşacısını karalamak için resmini Photoshop kullanarak cinselliği öne çıkarılmış bir beden resminin üzerine eklemiştir. Mısır'da kadın polis memurlarına, kadın tutukluların "iradelerini kırmak için" cinsel saldırıda bulunmaları yönünde talimat verildiği belirtilmektedir.²⁴

Ayrıca, online mecranın, özellikle de sosyal medya platformlarının her yerde kolayca ulaşılabilir olması, kitlelerin tepkisini ve şiddeti toplamayı kolaylaştırdığı için tehditleri daha da yoğunlaştırmıştır.²⁵ Bu platformlar barış inşacıları ve insan hakları savunucularının itibarlarını sarsmak için gösterilen çabaların yaygınlaşmasına yol açmıştır.

Faillerin Belirsiz Oluşu

Kadın barış inşacılarının çalışmaları, çatışmanın tüm tarafları ve paydaşlarıyla temasta olmayı gerektirmektedir. En iyi senaryoda kadın barış inşacıları, barış için köprü görevi gören güvenilir bir ilişkiler ağının bağlantı noktaları olurlar. Ancak işler kötüye gittiğinde ilk yakılanlar köprüler olur, kadın barış inşacıları da çoğu zaman hangi tarafla ilişkili olduğu belli olmayan çok sayıda aktörün tehditlerine maruz kalır ve kimse arkalarında durmaz. Koruma sağlayan ilişkiler ve ağlar bakımından kadın barış inşacılarının deneyimleri alışlagelmiş mantığa ters olabilir. Jennifer Freeman'ın anlatımına göre, Filipinler'de kaçırılan bir kadın barış inşacısının hükümetle ve STK'larla olan bağlantıları onu alıkonulduğu sürede daha güvensiz hale getirmiş (fidye için hedef alınmasından dolayı), ancak Sula liderleriyle kurduğu güvene dayalı ilişkiler ise ona yardımcı olmuştur.²⁶ Pakistanlı PAIMAN Üyeleri Vakfı Eş Kurucusu Mossarat Qadeem:

Taliban tarafından kontrol edilen FATA gibi bölgelerde aşırı tarafların son derece prensip sahibi olduğunu gördüm. Bugüne dek bize koruma sağladılar. Deradikalizasyon çalışmalarımızdan dolayı tehditler alıyoruz ancak radikallikten uzaklaşmış bireylerin kendi toplumları için iyi bir şeyler yaptıklarını (kadın sağlığını iyileştirmek gibi) öğrendiklerinde koruma sağlıyorlar. Kendi devlet aktörlerimizle değil ama Taliban'la nasıl iletişim kurabileceğimizi biliyoruz.²⁷

Benzer şekilde, Lübnan'da Rescue Me Suç Önleme Merkezi eş kurucusu ve başkanı Nancy Yammout konuyla ilgili olarak, "aşırı taraflar bir güven bağı kurduktan sonra bizi destekleme konusunda hükümetten daha iyiydi" demektedir. Yammout bir İç Güvenlik Kuvvetleri memurunun Rescue Me eş kurucusu olan kız kardeşine belli hisler beslediğini ancak karşılıklı göremediğini, bu nedenle aşırı mahkumlarla psikososyal destek temelli rehabilitasyon çalışmaları yapabilmek için hapishaneye gitmelerinin imkansız olduğunu belirtmektedir. Memur, Yammout ve kardeşinin bilgi taşıyan ABD ajanları olduklarına dair bir dedikodu yaymış, milli güvenliğe karşı tehdit oluşturan unsurlar olarak damgalamıştır. Bu da yedi aylık bir hukuki ve idari mücadeleye yol açmıştır. Hapishanedeki çalışmalarına geri dönme izni alabildiklerinde de projelerine fon sağlayacak büyükelçilik desteğini geri çekmiştir.

24. İstisareler, "Kadın Barış İnşacılarını Korumak" GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

25. Michel Forst, "Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights defenders on his mission to Australia", Human Rights Council, Thirty-Seventh Session, 26 February–23 March 2018, A/HRC/37/51/Add.3, <http://digitallibrary.un.org/record/1662890?ln=en>.

26. İstisareler, "Kadın Barış İnşacılarını Korumak" GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

27. A.g.e.

Söz konusu yerinden edilen barış inşacıları olduğunda bu tehditler birden fazla devletten de gelebilmektedir. Yemen'deki en son savaş başladığında Muna Luqman, silahlı gruplara karşı kendi hayatını tehlikeye atarak gençlerin savaşçı olarak alınmalarını engellemeye çalışmıştır. Daha sonra güvenliği için Mısır'a yerleşmiştir. Luqman o tarihte insan hakları savunucusu veya barış inşacısı olarak tanınmamaktaydı, yalnızca insani yardımda bulunan biri olarak görülmekteydi. Fakat aslında kendisinin de söylediği gibi barış inşacısı bir kadındı: İnsanların tahliyesini sağlamış, güvenli bölgeler yaratmış ve tüm taraflarla konuşmuştu. Yemen'in dışında yaşamaya başladığında Yemen hükümeti Luqman'ı her yere giderek barış savunuculuğu yaptığı ve her iki tarafın da şiddet kullanımını eleştirdiği için tehdit olarak kabul etmiştir. Ardından Yemen Hükümeti bazı pasaport hamillerinin haklarını sınırlandırarak Mısır'da yaşayan çok sayıda Yemenlinin oturma iznini risk altında bırakmıştır. Luqman Cenevre'de düzenlenen bir barış toplantısından döndükten sonra Mısır yetkilileri, Yemen büyükelçiliğinin emri üzerine ve Luqman'a göre Mısır'da insan hakları üzerine çalışması şüphe çektiği için ülkeye girişine izin vermedi. Çevresi bir an önce harekete geçerek kendisini Lübnan'a götürmeseydi tutuklanabilirdi. Daha sonra kurduğu ilişkilerden faydalanarak oturma iznini geri alabildi.

Çoğu yerde, özellikle yozlaşmış anlaşma ve ittifaklara zemin hazırlayan yasadışı uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi durumlarda, devlet organlarıyla gayri resmi silahlı gruplar arasındaki çizgi belirsizdir. Rudina Çollaku, "kadın barış inşacıları olarak insan kaçakçılığı, cinsel suçlar ve uyuşturucu kaçakçılığıyla uğraşyoruz. Kadınları korumaya çalışırken, yolsuzluk nedeniyle bazı yetkililerle ilişkileri olan kötü ve suçlu erkeklerle yüz yüze gelme riski taşıyoruz, bu da işimizi zorlaştırıyor" demektedir.²⁸ Kadın cinayetleri ve zorla yerinden edilmeler Meksika'da son derece yaygın olup, çoğu zaman da polis tarafından gerçekleştirilmekte veya desteklenmektedir. Mağdurlar için adalet arayan ve daha fazla şiddet yaşanmasının önüne geçmek için sistematik değişim isteyenler, kimi zaman da koruma alabilmek için başvurmaları gereken kurumlara bağlı aktörler tarafından tehdit edilmektedir. Nijerya'dan Filipinler'e ve Amerika Birleşik Devletleri'ne, polis ve asker genellikle koruma sağlayan kaynaklar olarak değil, daha ziyade halkın tamamı veya bazı kesimlerinin güvensizliğine neden olan aktörler olarak görülmektedir. Bu da çatışma dinamiklerinin katlanarak artmasına neden olabilmektedir.

Barış (İnşası) Çalışmalarının Damgalandığı Durumlar

Resmen ilan edilmiş bir çatışmanın olmadığı durumlarda barış inşacılarının karşısına ek bir zorluk daha çıkmaktadır. Böyle durumlarda barış aramak geçerli bir uğraş olarak görülmeyebilir ve güvenliğin sadece devlet aktörlerinin kapsamında olduğu düşünülebilir. Qadeem bu durumun Pakistan'daki çalışmaları üzerindeki etkileri hakkında aşağıdakileri söylemektedir:

Bizimki gibi hükümetin ortada bir çatışma olmadığını söylediği ülkelerde mevcut durum "kanun ve düzen" sorunu olarak adlandırılıyor ve sadece güvenlik kurumları bu sorunlarla ilgileniyor. Kendime barış inşacısı dediğimde tehdit altında hissediyorum. Devletin farklı çatışma türlerini ve kadın barış inşacılarının rolünü tanıması gerekiyor. Hükümet şiddete varan aşırıcılığın önlenmesi alanında çalışan herkesi kontrol etme ve bastırma gücünü güvenlik kurumlarına teslim ettiği için, en çok güvenlik kurumlarının tehdidiyle karşılaşıyoruz.²⁹

Barış ve barış inşası çalışmalarının kötü algılanması veya bu konuda farkındalığın olmaması hem yukarıdan tabana hem de tabandan yukarı görülen bir olgudur. Shahrazad Magrabi'nin ifadesiyle, "Bazen uluslararası bir çerçeveyi veya barış kelimesini bile kullanamıyoruz."³⁰

28. İstişareler, "Kadın Barış İnşacılarını Korumak" GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

29. A.g.e.

30. İstişareler, Caux Forumu "Kapsayıcı Bir Barışa Doğru", Temmuz 2019.

Kadınlar ayrı ayrı kendi toplumlarında tanınıyor olsa da nadiren “barış inşacıları” olarak kabul edilmektedirler. Jammu’da faaliyet gösteren Hindistanlı kadın barış inşacısı Kashmir’in de dediği gibi, “Yerel halkların barış inşacısının ne olduğuna dair hiçbir fikri yok... Beni sadece aktivist olarak görüyorlar. Hindistan hiçbir zaman barış kelimesini anmıyor.” Komşu ülkeden eski Maldivli bakan ve Addu Kadınlar Birliği Başkanı Dr. Mariyam Shakeela’nın ifade ettiği gibi,

Silahsız bir ortamda barış olduğu kabulünü yapamayız. Çatışma silahların varlığı şeklinde tanımlanamaz. Maldivlerde radikal düşüncenin sızması, toplumsal ayrışmalar ve zararlı siyasi karışıklık, şiddet, taciz, cinayet, insan kaçakçılığı ve son derece ciddi toplumsal sorunlara zemin hazırladı. Uyum sağlamaya ve barış inşa etmeye büyük bir ihtiyaç var. Yine de olumsuz şekilde etiketlenmekten ve yanlış yere suçlanmaktan korktukları için çok az sayıda insan kendini barış inşacısı olarak adlandırıyor. Farklı forumlarda her zaman ihtiyatlı ve usturuplu bir şekilde barış için çalıştım, fakat kendime daha yeni barış inşacısı diyebildim. Şu anda Maldivlerin barış inşasına ihtiyacı olduğunu ve kadınların gereken dönüşümü getirebilecek yumuşak başlı devler olarak önemli bir rol oynayabileceğini tanınmalıyız.³¹

Taraflardan birinin galip geldiği ve müzakere edilen bir siyasi uzlaşma sürecinin olmadığı çatışma sonrası örneklerde de barış inşasının damgalanması ve meşruluğunun sorgulanması muhtemeldir. Sri Lanka’daki savaş sırasında her iki taraftan da insanlar kadın barış inşacılarıyla konuşmak istemiştir. 2009 yılında ise hükümet “savaşı kazandıktan” sonra iktidar paylaşımı konusunu gündeme getiren barış inşacılarının kendi konumlarını tehdit ettiklerini düşünmüştür. İnsan hakları savunucuları bile kadın barış inşacılarının nasıl Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları (LTTE) ile konuşabildiğini sorgulamıştır. 2014 yılında, kayıp asker annesi ve Association of War Affected Women (AWAW – Savaştan Etkilenen Kadınlar Derneği) kurucusu Visaka Dharmadasa yok edileceğine dair tehditler almıştır. Konuyla ilgili olarak, “Barışa farklı şekilde bakan insanlar için tehdit unsuruyuz” demektedir.³²

“Kendime barış inşacısı dediğimde tehdit altında hissediyorum.”

— Mossarat Qadeem, PAIMAN Üyeleri Vakfı, Pakistan

31. İstişareler, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

32. A.g.e.

POLİTİKA VE UYGULAMA DÜZEYİNDE KADIN BARIŞ İNŞACILARININ KORUNMASI

Yukarıda da açıklandığı gibi, kadın barış inşacıları güvenlik ve emniyetlerine yönelik çok sayıda, toplu ve cinsiyetçi tehditle karşı karşıya. Bu tehditler fiziksel, duygusal, siyasi, ekonomik ve manevi olabileceği gibi hem dijital ortamda hem de gerçek hayatta kişisel, kurumsal ve çevresel düzeylerde gerçekleşebilir. Tehditlerin kaynağı genel olarak bilinmemekte ve aynı anda birden fazla aktörden gelebilmektedir. Devlet ve devlet harici aktörler, kadın barış inşacılarıyla kurdukları temas şekli ya da onları görmezden gelmeleri yüzünden kadın barış inşacılarına kasıtlı veya kasıtsız zarar verebilmektedir.

20 yıllık politikaya, uygulamaya ve yaratılan etkinin kanıtlarına rağmen hala kadın barış inşacılarının tanınması, desteklenmesi ve korunmasıyla ilgili önemli bir eksiklik var.³³ 2019 yılında BM Güvenlik Konseyi bu sorunu 2493 sayılı Karar kapsamında kabul etmiştir:

Karar, Üye Devletlerin resmi ve gayri resmi kadın halk liderleri de dahil olmak üzere sivil toplumun, kadın barış inşacılarının, siyasi aktörlerin, insan haklarını korumak ve geliştirmek amacıyla faaliyet gösteren kişilerin, silahlı çatışmalar da dahil olmak üzere her durumda bağımsız olarak ve haksız müdahale görmeden çalışmalarına imkan tanıyan güvenli ortamlar yaratmalarını ve bu kişilere karşı tehdit, taciz, şiddet ve nefret söylemleri gibi sorunları gidermelerini önemle teşvik etmektedir.³⁴

Acilen bu taahhüde uyulması sağlanmalıdır. Kadın barış inşacılarını ve çalışmalarını desteklemek isteyen devletlerin “zarar vermeme” ilkesine uygun yaklaşımlar getirmeleri gerekmektedir. Devletler yetki alanlarında bulunan tüm bireyleri korumaktan sorumludur. Devlet veya devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen cinsel ve cinsiyet temelli şiddet de dahil olmak üzere her türlü insan hakları ihlali ve suiistimaline karşı güvenlik ve koruma sağlamaya dair yasal yükümlülüklerini yerine getirirken, uluslararası insani hukukun gereken özeni gösterme yükümlülüğüne uymaları gerekmektedir.³⁵ Aşağıdaki bölümlerde kadın barış inşacılarının korunmasına yönelik mevcut politika ve uygulamalara dair yaptığımız analizin bir özeti yer almakta, ilgili eksikler ve fırsatlar tanımlanmakta ve bu yayının sonunda yer alan pratik kılavuz için gerekeceği sunulmaktadır.

Yasal ve Siyasi Bir Güvenlik Ağı Kurmak

Yukarıda paylaştığımız BMGK 2493 Sayılı Kararının 6. maddesinde yapılan kısa bir atıf dışında mevcut uluslararası ve yasal mekanizmalarda barış inşacılarının veya korunmalarına dair ihtiyacın bahsi geçmemektedir. Bir grup olarak kadın barış inşacılarının korunmasına yönelik mevcut herhangi bir uluslararası kılavuz bulunmamaktadır. Jennifer Freeman “Kadın insan hakları savunucularının iyi dokümanite edilmiş tehdit, politika çerçeveleri ve acil eylem müdahale mekanizmaları olmasına rağmen yaptıkları çalışmalar kamuoyuna açık olduğu için belli risk ve çözümleri de beraberinde getiriyor. Kadın barış inşacılarına dair ise ortak bir tanım veya yeterli araştırma yok” demektedir.³⁶ Kadın insan hakları savunucuları için mevcut kılavuzlar³⁷ kadın barış inşacıları için tam olarak uygulanabilir, alakalı veya erişilebilir olmayabilir.

Kadın barış inşacıları kendilerini aynı zamanda kadın insan hakları savunucuları olarak tanımlıyor olsa da, yaptıkları çalışmalar itibarıyla aralarında önemli farklar vardır. Freeman, “Aradaki temel farklardan biri, kadın insan hakları savunucularının faillerle yüzleşmeleri ve hesap sormaları, kadın barış inşacılarının ise insan hakları ihlallerinde bulunanlarla birlikte yaşanacak bir gelecek için çalışmalarınıdır. Risk ve müdahale açısından bakıldığında, birine faydalı olan şey diğerine zarar verecektir” diye eklemektedir.³⁸

33. ICAN ve WASL She Builds Peace kampanyası bünyesinde kadın barış inşacılarıyla dayanışma içinde olmak amacıyla eylem çağrısında bulunan bir girişimdir. Hedefimiz kadın barış inşacılarının güvende olmasını ve korunmasını sağlamak, hükümetlerin kadın barış inşacılarını barış ve güvenlik alanında karar alma süreçlerine dahil etme yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamak ve kadın barış inşacılarının yürüttükleri kritik çalışmalara devam edebilmeleri için gerekli takdiri görmeleri ve kaynaklara erişebilmelerini sağlamaktır.

34. BM Güvenlik Konseyi, Kadın, Barış ve Güvenlik Taahhüdünün Yinelenmesi Hakkında 2493 Sayılı Güvenlik Konseyi Kararı (2019) [İngilizce], 29 Ekim 2019, S/RES/2493 (2000), erişim: [https://undocs.org/en/S/RES/2493\(2019\)](https://undocs.org/en/S/RES/2493(2019)).

35. Uluslararası İnsani Hukuk ve Koruma Sorumluluğuyla ilgili bir yazı için Avustralya Kızılhaç El Kitabına göz atabilirsiniz: [https://www.redcross.org.au/getmedia/d0338aa5-27c9-4de9-92ce-45e4c8f4d825/IHL-R2P-responsibility-to-protect.pdf.aspx#:~:text=The%20Responsibility%20to%20Protect%20\(R2P,cleansing%20and%20crimes%20against%20humanity.](https://www.redcross.org.au/getmedia/d0338aa5-27c9-4de9-92ce-45e4c8f4d825/IHL-R2P-responsibility-to-protect.pdf.aspx#:~:text=The%20Responsibility%20to%20Protect%20(R2P,cleansing%20and%20crimes%20against%20humanity.)

36. İstişareler, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

37. Örneğin, İnsan Hakları Savunucularının Desteklenmesine Yönelik BK Politikası [İngilizce]: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/819299/UK-Support-for-Human-Rights-Defenders.pdf, ve AGİT İnsan Hakları Savunucularının Korunmasına İlişkin Kılavuz İlkeler [İngilizce]: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/1/119633.pdf>.

38. İstişareler, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

Uluslararası hukukta BM İnsan Hakları Savunucuları Bildirgesi, İnsan Hakları Savunucularına İlişkin Avrupa Birliği Kılavuz İlkeleri³⁹ ve insan hakları savunucularının korunmasıyla ilgili vakaya özel yasal mekanizmalar mevcut. Ancak bunlar açıkça barış inşacılarını kapsamamakta ve toplumsal cinsiyete duyarlılık düzeyleri farklılık göstermektedir. Ayrıca, mevcut strateji ve kılavuzların uygulanması ve uygulatılması hakkında pratik bir rehber olmaması da kadın barış inşacılarının korunmasının önündeki engellerden biridir.

Bu uluslararası yetersizlikler ulusal düzeyde de görülmektedir. Çoğu ülkede ya kadın, barış ve güvenlikle ilgili (kadın barış inşacılarının korunmasına öncelik verilmesi de dahil) mevzuat yok ya da varsa bile bütçe, uygulama planı, hesap verebilirlik mekanizmaları ve ilgili izleme araçları eksiktir.

Terörle mücadele kanunlarının işlevsizliği ve ters etkisi

Başta ABD tarafından belirlenen Yabancı Terör Örgütlerine (YTÖ) “maddi yardımla” ilgili olanlar olmak üzere bol miktarda bulunan terörle mücadele kanunları, kadın barış inşacılarına, barış inşası ve arabuluculuk alanında faaliyet gösterenlere karşı tehdit oluşturan temel unsurlardandır.⁴⁰ Bu kanunlar ve diğer güvenlik mevzuatları çatışmanın belli paydaşları veya taraflarıyla temasta bulunmayı suç ilan ederek kadın barış inşacılarının çalışmalarına engel olmaktadır. ABD terörle mücadele çerçevesindeki maddi yardım yasağının kapsamı, kadın barış inşacılarının bir çoğunun YTÖ’lerle ilişkili olabilecek kişilerle ve hatta kaçırılarak zorla belli ideolojiler aşılana kişilerle diyalog kurmayı engellemekte veya tamamen imkansız hale getirmektedir.⁴¹

ABD hükümetinden fon alanlar için fon koşullarını sağlamak imkansız hale gelmektedir. Örneğin Sri Lankalı Visaka Dharmadasa, absürt şartlar yüzünden, yol üzerinde durup çay içtiği dükkanların her birinin LTTE ile bağlantısı olmayan işletmeler olduğunu belgelemesi imkansız olduğu için USAID tarafından fonlanan projesini askıya almak zorunda kalmıştır.⁴²

Dharmadasa’nın projesi gibi girişimlere fon sağlamamak veya bu girişimlerle temasta bulunmamak Amerika Birleşik Devletlerinin dış politikası için büyük bir kayıp. Doğası gereği kadın barış inşacıları, tarafların masaya oturmasını sağlayabilmek için tüm barikatlarla temasta bulunurlar. Bağımsız ve tarafsız yaklaşımları ve herkesle konuşabilmeleri, insani ilkelerle bağdaşan ve uluslararası insani hukuk tarafından güvence altına alınan çalışmalarının vazgeçilmez bir özelliğidir.

“Barış inşacısı olma kavramı henüz yok... İnsan hakları alanında çalışanlar bile aynı zamanda barış inşacısı olamayacaklarını düşünüyorlar. Barış inşacılarına özel mekanizmalar yok.”

— Somalili insan hakları savunucusu ve barış inşacısı

39. Ensuring Protection - European Union Guidelines On Human Rights Defenders, adopted by the Council of the EU in 2004 and updated in 2008, erişim: http://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_guidelines_hrd_en.pdf.

40. Bkz.: Charity & Security Network, The Prohibition on Material Support and Its Impacts on Nonprofits, Issue Brief, July 2019, <http://charityandsecurity.org/sites/default/files/material%20support%20issue%20brief%202019.pdf>; ve, Duke Law International Human Rights Clinic and Women Peacemakers Program, Tightening the Purse Strings: What Countering Terrorism Financing Costs Gender Equality and Security, 2017.

41. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi, ABD Kongresinin barış müzakerelerine veya BM süreçlerine destek için olsa dahi YTÖ'lere yapılan yardımları, maddi yardım kapsamına girdiği için engellemeyi amaçladığına karar vermiştir. Bu karar her türlü yardımın bu grupları “meşrulaştırabileceği” ilkesine dayanarak alınmıştır. Karar ve etkileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: “Holder v. Humanitarian Law Project”, Global Freedom of Expression, Columbia University, <http://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/holder-v-humanitarian-law-project/>.

42. Yazarlarla e-posta ile yapılan görüşmelerden, Eylül 2019.

Sahadaki Tehditlerin Önlenmesi, Azaltılması ve Müdahale

Kadın barış inşacılarının kendileri de dahil olmak üzere neredeyse hiçbir paydaş, devlet, çok taraflı kurum, uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşu kadın barış inşacılarının karşı karşıya olduğu tehditleri belirleyip müdahale etmek için yeterli bir sisteme sahip değil. Teoride tüm tehdit ve güvenlikle ilgili olaylar ciddiye alınarak tam anlamıyla araştırılmalı, kadın barış inşacılarının erişebileceği, görev ve sorumlulukların ve iletişim kanallarının belli olduğu yönlendirme mekanizmaları devreye girmelidir. Fakat pratikte kadın barış inşacılarının karşılaştıkları tehditler yeterince tanınmadıkları ve izlenmedikleri için çoğu zaman tespit edilememektedir. Yerel aktörlerin insan hakları çerçevesine dair farkındalıklarının olmaması ve külfetli süreçler yüzünden bu tehditler insan hakları ihlalleri olarak bildirilmemektedir. İyice artan risk ortamında, sahada devlet ve çok taraflı müttefikler ile kadın barış inşacıları arasındaki ilişkileri geliştirecek ve güçlendirecek koruma mekanizmalarının oluşturulması önemlidir. Ancak genellikle kadın barış inşacıları ve kurumları, bütüncül ve cinsiyete dayalı risk değerlendirmesi yapmak için yeterli beceri ve kaynaklara sahip değildir. Diğer aktörlerin hayal edebileceğinden çok daha büyük riskler almaya alışıklardır. Yerel aktörler uluslararası aktörlerin aksine çoğu zaman detaylı güvenlik plan ve protokolleri olmadan çalışırlar. Kadın barış inşacılarının kendi güvenliklerine öncelik vermelerini teşvik etmek için teknik, finansal ve normatif destek son derece önemlidir.

Yerel halklara, özellikle de gençlere halkları için pozitif bir şey yapma nedeni ve imkanı sunan kitlesel bir toplumsal hareket olan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) bile kriz ortamlarında sahada sivilleri koruyan normların zayıflamasıyla mücadele etmek zorunda kalmaktadır. IFRC Koruma, Kapsayıcılık ve Katılım ekibi yöneticisi Dr. Amjad Saleem, insani yardıma erişim sağlamak için çalışırken farklı toplum ve paydaşlarla güven bağı kurabilmiş olmalarına rağmen, barış inşasının siyasi bir konu olarak görülmesinden ve insani tarafsızlık ilkelerine sadık kalmaları gerekmesinden ötürü kendilerine barış inşacısı demediklerini ifade etmektedir.⁴³

Fakat Kızılhaç ve Kızılay üyesi insani yardım aktörleri bile artık saldırıdan muaf değil. Geçtiğimiz on yıl içinde 150 gönüllü faaliyetleri sırasında öldürüldü.⁴⁴ Naraghi Anderlini'nin de dediği gibi, "Barış askerileşmiştir. Sahada belli etiketler kullanmak tehlikeli olabilir, o yüzden işinizi yapabilmek için dilediğiniz terimi kullanmanız gerek; ama barış inşacıları yine de tanınmalıdır."⁴⁵

Kadın barış inşacılarının çalışmalarını halka duyururken zarar vermeme ilkesine özen göstermelisiniz. Materyallerin taslaklarını kadın barış inşacılarıyla paylaşın, yayınlamadan önce onların açık onayını alın, adlarının kurumunuzla ve çalışmalarınızla birlikte anılmalarıyla ilgili risk analizi yapın. Bir topluluk ve toplumun temel direklerinden biri olarak kadın barış inşacılarını ve çalışmalarını takdir etmek, özellikle bölünmüş toplumlarda kimseyi tehlikeye atmadan kadın barış inşacılarını yüceltmenin yollarından biridir.

43. İstişareler, "Kadın Barış İnşacılarını Korumak" GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

44. A.g.e.

45. A.g.e.

Bariş Masasında ve Uluslararası Alanlarda Güvenlik

Çatışma önleme, müzakere, arabuluculuk ve çatışma sonrası yeniden yapılanma gibi Birinci Kulvar düzeyindeki barış süreçleri hala arabulucular, devletler ve silahlı gruplarla birlikte tasarlanmakta, sivil toplum ve kişisel olarak barışın gelmesini amaçlayan bireyleri tanımamaktadır. Kadın barış inşacıları toplumlarını temsil ederek masadaki diğer paydaşlara kritik bilgi ve uzmanlıklarını aktarmaktadır. Kadın barış inşacılarının barış süreçlerine ve diğer uluslararası alanlara dahil edilmesi, küresel barış ve güvenliği geliştirecek, barış inşacılarının çalışmalarının hak ettikleri şekilde tanınmasını sağlayacak, kaygılarını ve önceliklerini duyurabilmelerine destek olacaktır.

BM tarafından yürütülen barış süreçleri veya BM Güvenlik Konseyi görüşmeleri gibi uluslararası alana katılma şansı olan kadın barış inşacıları genellikle temasta bulunacakları üst düzey yetkililerle ilgili gerekli bilgileri veya konuşmalar için belirlenen kılavuz kuralları alamadan veya ilgili riskleri değerlendirme fırsatı bulamadan bu alanlara girmektedir. Yakın zamanda BM Güvenlik Konseyi görüşmelerine katılarak bilgi veren Muna Luqman, insanların kadın barış inşacılarından bilgi aldıklarını fakat karar alıcılar tarafından davet edildikleri alanlarda herkesin önünde konuşma yaparken kendilerinden bekleneni yapmazlarsa “bazı kadın barış inşacılarının işlerini kaybettiğini veya fon alamadıklarını” ifade etmektedir.⁴⁶ Hangi görüşme veya müzakere olursa olsun, davet eden kişi veya kurumlar, kadın barış inşacılarının güvenliğinden, sürecin ve gerekli koruma planlarının tasarımına eşit katılım göstermekten sorumlu olmalıdır.

Barış görüşmelerine veya diğer uluslararası toplantılara katılan tüm delegasyon üyeleri ve kadın barış inşacıları için, güvenlik risk değerlendirmelerine dayanarak belirlenen orantılı güvenlik tedbirleri alınmalıdır. Avrupa Dış Eylem Servisinden Toplumsal Cinsiyet Danışmanı Charlotte Isaksson, “Kadınların güvenliğinin kadınların katılımından daha iyi bir istikrar belirtici olduğunu destekleyen araştırmalar mevcut” demektedir. “Kadın barış inşacılarının güvende olmayışını, diğer aktörlerin neredeyse istedikleri her türlü güvenliği alabilecekleri gerçeğiyle karşılaştırmamız gerekiyor.”⁴⁷ Yılda yaklaşık 180 milyar doların özel güvenliğe harcadığı⁴⁸ bir dünyada, hükümetlerin bu paranın bir kısmını kadın barış inşacılarının barış ve güvenlik alanında karar alma süreçlerine katkıda bulunabilmeleri için, hem yerelde faaliyet gösterirken hem de neredeyse her zaman herhangi bir ücret veya karşılık almadan değerli görüş ve uzmanlıklarını paylaşmak için seyahat ederlerken güvenlik ihtiyaçlarının karşılanmasına ayırması gerektiği söylenebilir.⁴⁹

Son olarak, kişisel iletişim bilgilerinin izinsiz paylaşılması gibi ufak görünen dikkatsizliklerin barış inşacılarına hem kendi yurtlarında hem de yurtdışında büyük risk oluşturabileceği düşünüldüğünde, zarar vermeme ilkesine dikkat ederek hareket etmek özellikle önemlidir. Ayrıca, BM ve çevresine gitmenin kısıtlanması gibi vize almanın riskli olduğu durumlar, destekçilerle görüşme ve seyahat etme imkanına engel teşkil edebilir. Toplantı düzenleyen ve ev sahibi kurumlar, yurtdışında yapılacak temaslara boyunca kadın barış inşacılarına eşlik etmekle ve ülkelerine geri döndüklerinde barış süreçlerinden veya uluslararası etkinliklerden elde edilen sonuçları dağıtılmalarına destek olmakla yükümlüdür.

Acil Yer Değişikliği ve Desteğin Gerekli Olduğu Haller

Çoğu zaman kadın barış inşacıları güvenliklerine yönelik o kadar aşırı tehditler alıyor ki, hükümetler ve uluslararası kuruluşlar bu kadın barış inşacılarını kendi toplumlarında korumakta güçlük çekiyor. Böyle durumlarda kadın barış inşacılarının ya yurt içinde yer değiştirmesi ya da yurtdışına taşınması gerekebilir.

Maalesef vize şartları ve mali gereksinimlerden ötürü kadın barış inşacılarının çoğu için geçici olarak yer değiştirmek neredeyse imkansız. Hayatını kurtarmak için önce Uganda’ya sonra da Avrupa’ya kaçmak zorunda kalan Somalili bir barış inşacısı ve insan hakları savunucusunun da dediği gibi, “bunların dışında geriye kalan tek seçenek mülteci olmak.” Ancak Somalili bu barış inşacısı gibi birçoğunun “hayali halkına yardım etmek ve barış getirmek” olduğu için, sığınmacı olmak çoğu barış inşacısı tarafından büyük bir kayıp olarak görülüyor.⁵⁰

46. “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

47. İstisnalar, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

48. Claire Provost, “The industry of inequality: why the world is obsessed with private security”, The Guardian, May 12, 2017, <https://www.theguardian.com/inequality/2017/may/12/industry-of-inequality-why-world-is-obsessed-with-private-security>.

49. İstisnalar, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

50. A.g.e.

Kadın barış inşacıları, yer değişikliğini kolaylaştırabilmek amacıyla genellikle kadın insan hakları savunucularına yönelik olan mevcut bazı acil durum hibe ve programlarına hak kazanmak için gereken niteliklere sahip olsalar da bu imkanların kapsamı ve ölçeği son derece sınırlıdır. Örneğin, acil durum hibeleri 3-4 ayda bir, hatta daha uzun sürelerde verilmektedir. Programlar refakat edecek aile üyeleri veya eşler olmadan sadece risk altında olan kişilerin yer değiştirmesi için destek olmayı kabul etmekte, bu kişilerle ilişkili olduğu için risk altında olabilecek çalışma arkadaşlarını göz önünde bulundurmamaktadır. Mevcut programlar sadece fiziksel ve bazen siyasi tehdit ve koruma ihtiyaçlarına odaklanmakta, duygusal, ekonomik ve manevi boyutlarını ele almamaktadır. Somalili barış inşacısının da dediği gibi “İhtiyacınız olan ilk şey psikososyal destek, bu da genelde verilmiyor.”⁵¹

Bu programları yöneten uzmanlar ve savunucular programların sınırlı olduğunu farkında ve daha bütüncül bir müdahalede bulunabilmek için çalışıyorlar. African Defenders (Afrikalı Savunucular) kurumuna göre, “Yer değiştirme, ülkedeki tüm destek sistemlerinin insan hakları savunucularını korumakta yetersiz kalması halinde başvurulacak son çare olarak görülüyor. İnsan haklarını savunan birey ve grupların sessiz kalmak zorunda olmadan güvende olmalarını sağlıyoruz. Psikososyal destek, aile desteği, hukuki destek, burs veya staj yerleştirme programları ve eğitim gibi farklı destekler sağlıyoruz.”⁵² Uzaktan barış inşası çalışmaları yapmak imkansız olmasa da çok zor ve sürgündeki kadın barış inşacıları için bu durum toplum temelli çalışmaların sonu anlamına gelebilir.

“Kadın barış inşacılarının güvende olmayışını, diğer aktörlerin neredeyse istedikleri her türlü güvenliği alabilecekleri gerçeğiyle karşılaştırmamız gerekiyor.”

— Charlotte Isaksson, Toplumsal Cinsiyet Danışmanı, Avrupa Dış Eylem Servisi

51. İstişareler, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

52. A.g.e.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadın barış inşacıları, en zorlu ve çatışmalı ortamlarda, son derece büyük kişisel ve mesleki riskler alarak toplumlarına barış, adalet ve güvenlik getirmek için çalışır. Kurulu iktidar dinamiklerine karşı geldikleri ve farklı kesimlerle temasta buldukları için yaptıkları iş tehlikelidir. Çatışmalı gruplar arasında köprü kurar, her iki taraftan da şiddete başvuran aktörler de dahil tüm paydaşlarla güven ve güvenilirliğe dayalı ilişkiler geliştirirler. Bu ilişkiler kadın barış inşacılarının korunmasına yardımcı olabileceği gibi doğrudan veya dolaylı olarak kendilerini ve çalışmalarını tehlikeye de atabilir. Bu kritik görevlerinden ötürü, tıpkı köprüler gibi kadın barış inşacıları da çatışmayı sürdürmek isteyen tarafların ilk hedef aldıkları noktalar olurlar. Rosa Emilia Salamanca bu dinamikleri Kolombiya’da ilk elden deneyimlemiştir:

Birlikte yaşamayı öğrenmek zorundayız. Bu kadar kutuplaşmış bir toplumda asıl mesele insanların bunu fark etmesini sağlamak. Durum son derece karmaşık; bir barış anlaşmamız var ama barışın bizi böldüğü veya hiçbir şeyin değişmemesi için safların kapatıldığı söylenebilir. Yani çatışmalara dahil olan taraflar, kadın barış inşacılarının barış elde etmek amacıyla yaptıklarını geri almak için birlik olurlar.⁵³

Aşağıdaki öneriler devletler ve çok taraflı kuruluşların kadın barış inşacılarının karşılaştıkları riskleri azaltarak, kendilerine ve çalışmalarına yönelik tehditleri önleyerek ve koruma sağlamak amaçlı etkin müdahalede bulunarak barış inşacılarının güvenliğine katkı sağlayabilmeleri yönünde pratik bir rehber niteliğindedir.

Anlaşılmasını ve uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla bu kılavuz, her biri neler yapılması gerektiğini ana hatlarıyla belirten ve nasıl yapılacağına dair spesifik öneriler içeren dört bölüme ayrılmıştır. Her grup devletlerin ve çok taraflı kuruluşların farklı şube, bölüm, ajans ve kurumları için değişiklik göstermektedir. Bu öneriler hem işlevsel olacak kadar spesifik hem de farklı kurumlar tarafından da uygulanabilecek gibi genel bir şekilde tasarlanmıştır.

- 1. Kadın Barış İnşacıları İçin Yasal ve Siyasi Bir Güvenlik Ağı Kurmak** başlığında, kadın barış inşacılarını savunmasız bırakan uluslararası, ulusal ve kurumsal politika ve kültür ele alınmaktadır.
- 2. Kadın Barış İnşacılarına Yönelik Sahadaki Tehditlerin Önlenmesi, Azaltılması ve Müdahale** başlığında, kadın barış inşacılarının kendi toplumlarındaki hayatları ve çalışmaları boyunca karşılaştıkları tehdit, taciz ve saldırı riskini azaltmak, bunlara karşı hazırlıklı olmak ve gereken müdahalede bulunabilmek için atılabilecek adımlar özetlenmektedir.
- 3. Barış Masasında ve Uluslararası Alanlarda Kadın Barış İnşacılarının Güvenliği** başlığında, kadın barış inşacılarının barış müzakereleri ve görüşmeler gibi uluslararası etkinliklere güvenli şekilde katılabilmelerini sağlamakla ilgili konular ve kadın barış inşacılarının ihtiyaçları ele alınmaktadır.
- 4. Kadın Barış İnşacıları İçin Acil Yer Değişikliği ve Desteğin Gerekli Olduğu Haller** başlığında, gerektiğinde ve anlık tehditler söz konusu olduğunda kadın barış inşacılarına acil yer değiştirme olanağı ve destek sağlanmasının kolaylaştırılması için alınacak tedbirler açıklanmaktadır.

53. İstişareler, “Kadın Barış İnşacılarını Korumak” GSX Çalıştayı, Londra, Şubat 2020.

Kadın Barış İnşacıları İçin Koruma Sağlanması ve Geliştirilmesine İlişkin Operasyonel Kılavuz

Kadın Barış İnşacıları İçin Yasal ve Siyasi Bir Güvenlik Ağı Kurmak

NE YAPMALI	NASIL YAPMALI
<p>1. Kadın barış inşacılarıyla karşılıklı faydalı ilişkiler kurun; ağlar bir çeşit koruma sağlayabilir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Resmi bakanlıklar, yabancı ve çok taraflı temsilcilikler gibi tüm kurumların toplumsal cinsiyet yönergeleri ve varsa WPS odak noktalarına kadın barış inşacılarının tanınması ve güvenliği konularını dahil edin:<ul style="list-style-type: none"> • Yoksa bu yönergelerin yerine getirilmesi için tüm devlet ve çok taraflı kuruluşlar bünyesinde WPS odak noktaları oluşturun. WPS ve toplumsal cinsiyet odak noktalarının görevlerini güçlendirin ve kaynak sağlayın. ● Yaptıkları çalışmaları, karşılaştıkları risk ve tehditleri anlamak için kadın barış inşacıları, kuruluşları ve ağlarıyla düzenli iki taraflı istişareler düzenleyin:<ul style="list-style-type: none"> • En iyi uygulamalara uygun şekilde⁵⁴ farklı coğrafi bölgelerden ve ırk, etnik kimlik, din, yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, engellilik ve sosyoekonomik özellikler gibi farklı kimliklerden kadın barış inşacılarının katılımını sağlayın. ● Kadın barış inşacılarının izinlerini almak kaydıyla çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmak ve güvenlik incelemesi şartlarını sağlamak için düzenledikleri etkinliklere katılın ve faaliyetlerini gözlemleyin. ● Mümkünse kapsayıcı katılım kriterleri ve çalışmalarının karşılıklı desteklenmesi yoluyla kadın insan hakları savunucuları ile kadın barış inşacılarının işbirliğini kolaylaştırın.
<p>2. Güvenlik sektörü politika ve prosedürlerinin, kadın barış inşacılarının karşılaştığı tehditlere yanıt verebilmek için görev ve sorumlulukları açıkça belirleyecek ve koordinasyon mekanizmalarını güçlendirecek şekilde geliştirilmesini destekleyin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kadın barış inşacılarının kolayca erişebileceği yerel irtibat yetkilileri, koruma uzmanları ve yönlendirme mekanizmaları da dahil olmak üzere tüm güvenlik sektörüyle açık iletişim kanalları kurun veya kurulmasını sağlayın. ● Kadın barış inşacılarının güvenliğini sağlamak amaçlı güvenlik düzenlemeleri için standart kriterleri belirlemek üzere tasarlanmış Minimum Güvenlik İşletme Standartları (MSOS) geliştirin.

54. Örneğin, bkz.: Beyond Consultations aracı: <https://beyondconsultations.org>.

3. Kadın barış inşacılarının karşı karşıya olduğu risk ve tehditleri öne çıkarın, kadın barış inşacıları kendi durumları konusunda uzman oldukları için onların risk analizlerine öncelik verin.

- Vaka analizlerinde özellikle çatışma, istikrar sağlama, insani müdahale, kalkınma ve şiddetin önlenmesi konularına odaklanan kadın barış inşacılarının uzmanlıklarından faydalanın.
- Kadın barış inşacılarıyla ortak risk değerlendirmeleri yaparak risk azaltma stratejileri tasarlayıp uygulayın:
  - Riskleri, zayıf noktaları ve tehditleri tespit etmek için toplumsal cinsiyete duyarlı, kesişimsel bir yaklaşım uygulayın.
  - Kadın barış inşacılarının çalışmalarının kabul görmesini desteklemek ve tehditleri azaltmak için hedef odaklı stratejiler geliştirin.
- Toplantı düzenleme gücünü kullanarak kadın barış inşacılarıyla diğer paydaşlar (devlet kurumları, çok taraflı kuruluşlar ve sivil toplum gibi) arasında, mevcut tehditler hakkında farkındalık oluşturmak ve güçlü bir müdahale imkanı sağlamak amacıyla birlik kurulmasını sağlayın.
- Teknoloji şirketleriyle temasta bulunarak kadın barış inşacılarına yönelik online tehdit ve saldırılara karşı bilgilendirmelerini sağlayın, zararlı online içeriklerin kısıtlanması, bildirilmesi ve gerektiğinde kaldırılmasına dair protokoller geliştirmelerini destekleyin.

4. İnsan haklarına ve insan hakları savunucularının korunmasına dair mevcut uluslararası ve ulusal kanun, politika ve kılavuzları:

- Kadın barış inşacılarını açıkça kapsama dahil edecek,
- Hükümlerin toplumsal cinsiyete duyarlı olmasını sağlayacak ve
- Kadın barış inşacılarının çalışmalarına has riskleri ele alacak şekilde revize edin.

- Kadın barış inşacılarının haklarını ve güvenliğini açıkça ve özellikle ulusal insan hakları kurumlarının yönergelerine dahil edin ve bu kurumların:
  - Özellikle kadın barış inşacılarının durumunu izlemek ve raporlamak,
  - Devletin kadın barış inşacılarına yönelik tehditlere müdahalesini koordine etmek ve
  - Devletin müdahalesinin etkinliğini düzenli olarak değerlendirmek için güçlendirilmesini sağlayın.
- Kadın barış inşacılarının güvenliğiyle ilgili kaygıları dile getirmek, kadın barış inşacılarına yönelik tehdit ve şiddeti bildirmek amacıyla uluslararası insan hakları antlaşma organlarıyla düzenli olarak iletişime geçin.
  - İnsan Hakları Savunucularının Durumu, Kadına Karşı Şiddet, Yargısız ve Keyfi İnfaz, İşkence ve Terörle Mücadele Sırasında İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunması ve Geliştirilmesine ilişkin rapor hazırlayan BM Özel Raportörlerini kadın barış inşacılarının güvenlik eksiğiyle ilgili online ve offline mecralarda raporlama yapmaları yönünde teşvik edin.
- Politika ve kılavuzlar için gerektiğinde ulusal mevzuata katkı sağlayacak ve mevcut pratiklerin değişmesini sağlayacak uygulama planları geliştirin.

<p>5. Kadın barış inşacılarının korunmasına ilişkin hükümler de dahil olmak üzere WPS politika ve uygulamalarını kurumsallaştıracak, kaynak dağıtımını, izleme ve hesap verme mekanizmalarının yer aldığı mevzuatlar⁵⁵ çıkarın.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kadın barış inşacıları, politika yapıcılar ve parlamenterler ile yakın işbirliği içinde WPS mevzuatı taslağı oluşturmak için kapsayıcı ve istişarelere dayalı bir süreç geliştirin. ● Temel başlangıç noktaları, kaynak materyaller ve ana paydaşları tespit etmek için ilgili kanun, politika ve uygulamaları haritalandırın. ● Mevzuatta kullanılacak örnek dili belirleyin veya geliştirin, toplumsal cinsiyete duyarlı politika oluşturma ve bütçelemeye dair en iyi uygulamaları paylaşın. ● Kadın barış inşacılarının düzenli personel toplantıları gibi kapsayıcı ve istişarelere dayalı süreçleri, uygulama planlarını, izleme mekanizmalarını ve raporlama şartlarını mevzuata ekleyin.
<p>6. Başta terörle mücadele kanunları olmak üzere kadın barış inşacılarının ve yaptıkları çalışmaların suç kabul edilmesine, yasaklanmasına veya engellenmesine destek olan mevcut kanunları revize edin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● İki yönlü olarak ve küresel ve bölgesel koordinasyon kurumları bünyesinde savunuculuk yaparak, uluslararası ve ulusal terörle mücadele kanun ve politikalarının barış inşasına destek olmalarını ve kadın barış inşacılarını korumalarını sağlayın. ● Kadın barış inşacılarının çalışmalarının kısıtlanmasını önlemek veya getirilen kısıtlamaları kaldırmak amacıyla Kara Para Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadele kurallarını uygulamaktan sorumlu yetkililerle temasta bulunarak, kadın barış inşacıları, kuruluşları ve faaliyetleri hakkında bilgilendirin.

55. 2017 Amerika Birleşik Devletleri Kadın, Barış ve Güvenlik Kanunu bu yaklaşımın ilk örneğidir: <http://docs.house.gov/billsthisweek/20170925/S1141.pdf>. Model alınma potansiyeline dair bir çalışma için bkz.: Jammie Biglio and Melanne Verveer, "With the Women, Peace, and Security Act, Washington Could Be a Model for the World", Foreign Policy, July 2020, <https://foreignpolicy.com/2020/07/22/women-peace-security-act-oversight-hearing-equality/>.

NE YAPMAMALI

- Kadın barış inşacılarını, ailelerini, çalışma arkadaşlarını ve yaptıkları çalışmaları tehdit etmeyin.
- Kadın barış inşacılarını temel siyaset ve politika alanlarının dışında bırakarak yalnızlaştırmayın.
- Çatışma analizi ve güvenlik değerlendirmelerinde kadın barış inşacılarının perspektiflerini göz ardı etmeyin.
- Mevcut koruma mekanizmalarının kadın barış inşacılarının ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli olduğunu veya kadın barış inşacılarının kadın insan hakları savunucuları olduklarını varsaymayın.
- Kadın barış inşacılarının emniyet ve güvenliğini geliştirmek amacıyla bir toplumsal cinsiyet ve risk analizi yapmadan WPS politika ve planlarını kabul etmeyin.
- Destekleyici ve uygulanabilir mevzuat, izleme ve hesap verebilirlik mekanizmaları ve bu amaçla ayrılmış kaynaklar olmadan WPS politika ve planlarını kabul etmeyin.
- Mesnetsiz hukuki ve idari muamelelerle kadın barış inşacılarını suçlu ilan etmeyin veya yaptıkları çalışmaları kısıtlamayın.
- İnsan güvenliği yaklaşımıyla bağdaşmayan müdahaleler için kadın barış inşacılarını istihbarat kaynakları olarak kullanarak araçsallaştırmayın veya yaptıkları çalışmaları güvenlik konusu haline getirmeyin.

Kadın Barış İnşacılarına Yönelik Sahadaki Tehditlerin Önlenmesi, Azaltılması ve Müdahale

NE YAPMALI

7. Riskin azaltılmasını ve meydana gelecek tehditlere müdahale edilebilmesini sağlamak için kadın barış inşacılarıyla temasta bulunarak koruma kılavuz ve protokolleri oluşturun.

NASIL YAPMALI

- Anlık tehditler söz konusu olduğunda yapılacak müdahaleyi koordine edebilmek için her bir kurum veya kuruluş bünyesinde bir koruma odak noktası belirleyin. Bu, kurumun yapısı ve personeline göre WPS veya toplumsal cinsiyet odak noktası olabileceği gibi, güvenlik veya koruma yetkilisi de olabilir.
- Kadın barış inşacılarına danışarak, ilişkilerin kamuya paylaşılmasından veya diğer paydaşlarla temasa geçilmeden önce bir risk değerlendirmesi yapın.
  - Ziyaretçi delegasyonlara (UNSC, UNOCT gibi) ev sahipliği yaparken özellikle özen gösterin.
- A/Etkinlik ve faaliyetlerden önce mekan, katılımcılar ve konularla ilgili detayları paylaşın.
- Aksi açıkça belirtilmediği sürece gizliliğe saygı gösterin.
- Olumsuz sonuçlar doğması halinde destek sunabilmek için iletişimi sürdürün.
- Kadın barış inşacılarının hazırlıklı olabilmeleri için ilgili kılavuz ve protokollerden haberdar edin ve ilgili dokümanları paylaşın.

8. Kendilerine yönelik tehditlere karşı koruma ve adalet arayışlarında kadın barış inşacılarının yanında olun.

- Gerektiğinde, kadın barış inşacılarını kurumlara ait mahallerde (büyükkelçilik, temsilcilik, konut veya ofis) ağırlamak da dahil olmak üzere fiziksel refakat sağlayın.
- Tehdit oluşturan failerin soruşturma ve yargılama durumunu takip ederek kadın barış inşacılarını dava sürecinden haberdar edin.
- Bir kadın barış inşacısının tutuklanması (devlet veya devlet harici aktörler tarafından) ve/veya yargılanması halinde:
  - Tutukluluk koşulları ve gördüğü muameleyi takip ederek, hem kendisine hem de mümkünse ailesine yasal, siyasi, finansal ve manevi destek sunun.
  - Davayı yakından takip ederek en azından adil bir süreç yürütülmesi ve mümkünse serbest bırakılmasının müzakere edilmesi yönünde savunuculuk yapın.
  - Gerektiğinde barış inşacısına ve çalışmalarına arka çıkın.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Bakanlıklar, diplomatik temsilcilikler, insani ve kalkınma kuruluşları, BM koruma kümeleri, UNOHCHR ülke ofisleri, özel prosedür ve ziyaretçi delegasyonlar gibi sahadaki tüm ilgili paydaşlarla koruma çalışmalarını koordine edin. <ul style="list-style-type: none"> • Bir ortak eylem mekanizması, kurumlar arası çalışma grubu veya başka bir sürekli kurul oluşturmayı göz önünde bulundurun.
<p>9. Kolluk kuvvetleri ve devletin tehditlere müdahalelerini koordine etmeleri ve geliştirmeleri, buldukları müdahalelerin etkinliğini değerlendirebilmeleri için kapasitelerinin geliştirilmesini destekleyin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Yerel polis de dahil olmak üzere kolluk kuvvetleri ve yargı organlarına, risk değerlendirmeleri sırasında, güvenlik düzenlemeleri tasarlarırken ve faillerin yargılanması sırasında kadın barış inşacılarının hem online hem offline mecralarda korunmasına yönelik ihtiyaçla ilgili eğitim verin. ● Kadın barış inşacılarına karşı spesifik tehdit ve güvenlik olaylarına daha iyi müdahale edilmesi, soruşturulması ve yargılanmasını sağlamak amacıyla iyi uygulamalarda bulunun. ● Kadın barış inşacılarını korumak amacıyla bilgi paylaşımı, öğrenme ve işbirliği süreçlerinin düzene konması için kurumlar arası ve sektörler arası koordinasyonu güçlendirin.
<p>10. Kadın barış inşacılarının ve kurumlarının güvenliğini ve dirençliliğini artırmak amacıyla, risk değerlendirmesi yapmaları, güvenlik plan ve protokolleri geliştirmeleri, tehditleri azaltmaları ve müdahale etmeleri için kapasitelerinin geliştirilmesini destekleyin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde bireyler, aileler ve kuruluşlar için kolektif koruma mekanizmalarını tespit etmeleri, güçlendirmeleri ve gerektiğinde geliştirmeleri için kadın barış inşacılarını destekleyin. ● Fiziksel güvenlik, dijital güvenlik ve refah gibi konular da dahil olmak üzere kadın barış inşacıları için toplumsal cinsiyete duyarlı güvenlik ve koruma eğitimi geliştirilmesi ve verilmesini destekleyin. ● Gerçek zamanlı olarak tehditlerle ilgili doğru bilginin yerel toplumlar, güvenlik aktörleri ve diğer ilgili paydaşlar arasında iletilebilmesi için kapsamlı mekanizmalar geliştirin.
<p>11. Kadın barış inşacılarını ve yaptıkları çalışmaları tanıyın ve takdir edin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kadın barış inşacılarına danışmak ve onaylarını almak kaydıyla, güvenli ve faydalı görüldüğü takdirde kadın barış inşacılarını kamuoyu önünde takdir ederek yaptıkları çalışmalara dikkat çekin. ● Medyayla stratejik ilişkiler kurarak bu ilişkileri kadın barış inşacılarının görünürlüğünü ve tanınırlığını artırmak için kullanın. ● Gazetecilere toplumsal cinsiyete duyarlı ve çatışmaya duyarlı haber yapma konusunda eğitim verilmesini destekleyin. ● Toplumda bilinirliğinin artmasından fayda görebilecek kadın barış inşacılarına ödül verin.

- Kadın barış inşacılarını, duruma göre riski artırmaktan kaçınıp dikkat çekmeyen yaklaşımlar kullanarak ya da kadın barış inşacılarını ve çalışmalarını yücelterek destekleyin.

NE YAPMAMALI

- Kadın barış inşacılarının, ailelerinin ve/veya kuruluşlarının güvenliğini ilgilendiren tehdit ve ihbarları görmezden gelmeyin, ihmal etmeyin veya bu tür tehditlere sebep olmayın.
- Güvenlik olaylarını tespit edip raporlandırarak mekanizmalar yoksa, ortada herhangi bir güvenlik olayı olmadığını varsaymayın.
- Olayları görmezden gelmeyin veya plansız müdahalede bulunmayın, soruşturmaları geciktirmeyin ve kadın barış inşacılarından ve halktan olaylarla ilgili bilgileri saklamayın.
- Önce kadın barış inşacılarına danışmadan medya ve diğer paydaşlarla iletişime geçmeyin.
- Kadın barış inşacılarının koruma protokollerini uygulamak için yeterli kapasite ve kaynaklara sahip olduğunu varsaymayın.
- Mevcut çerçeveler kapsamında tanınan aktörlerden biri olmadıkları için kadın barış inşacılarının koruma ihtiyaçlarını görmezden gelmeyin.

Bariş Masasında ve Uluslararası Alanlarda Kadın Bariş İnşacılarının Güvenliği ⁵⁶

NE YAPMALI

12. Bariş süreçleri, görüşmeler ve diğer uluslararası etkinlikleri tasarlarırken kadın bariş inşacılarının karşı karşıya olduğu riskleri değerlendirerek azaltın.

NASIL YAPMALI

- Görüşmelerin nerede, kiminle ve nasıl yürütüleceğini belirlemek amacıyla kadın bariş inşacılarına danışın (mekan seçimi, katılımcıların seçimi ve katılım rehberi gibi).
- Tüm hedefleri, katılımcılarla ilgili gerekli bilgiler ve katılım rehberlerini kadın bariş inşacılarıyla önceden paylaşın.
- Ev sahibi ülkeyle mümkün olan en az kısıtlayıcı şartlar için müzakerelerde bulunmak suretiyle vize erişimini kolaylaştırın.
- Kadın bariş inşacılarına diğer konuşmacı, delegasyon ve katılımcılara sağlanan orantılı güvenlik düzenlemelerinin verilmesini sağlayın ve en azından:
  - Katılımcı kadın bariş inşacılarının güvenliği için fon sağlayacak bir bütçe ayırın.
- Kadın bariş inşacıları güvenlik riskinden ötürü katılmayacaksa, vekaleten katılmalarını veya sanal ortamda katılım sağlanmasını kolaylaştırın.

13. Konuşmacı, delegasyon ve katılımcılar olarak kadın bariş inşacılarıyla iletişime yönelik toplumsal cinsiyete duyarlı kılavuz geliştirin.

- Kadın bariş inşacılarıyla birlikte etkinliklere özel risk değerlendirmeleri yaparak elde edilen bulguları güvenlik kural ve düzenlemelerinde kullanın.
- Etkinlikler sırasında kimlerin hangi görevden sorumlu olacağını belirten net bir özen yükümlülüğü dokümanı oluşturun.
- Gerektiğinde şifreli cihaz ve platformların kullanılması da dahil olmak üzere mevcut en iyi uygulamalarla bağdaşan güvenli iletişim imkanı sağlayın.
- Güvenlik uzmanlarıyla koordinasyon sağlayarak gerektiğinde güvenli ulaşım imkanı sağlayın (zırhlı araç, özel araç hizmeti, gündüz seyahat programları gibi).
- Gerektiğinde fiziksel olarak refakat sağlayın.

56. Kadın bariş inşacılarının bariş süreçlerine neden ve nasıl dahil edilmesi gerektiğine dair daha fazla bilgi için, ICAN'ın Ekim 2020 tarihli ve "Operational Guidance to Guarantee the Participation of Women Peacebuilders in Track One Peace Processes" (Kadın Bariş İnşacılarının Birinci Kulvar Bariş Süreçlerine Katılımının Sağlanmasına İlişkin Operasyonel Kılavuz) başlıklı dokümanını inceleyebilirsiniz.

<p>14. Hem online hem offline mecralarda kadın barış inşacılarıyla saygılı bir şekilde iletişim kurulmasını ve kadın barış inşacılarına saygılı muamelede bulunulmasını sağlamak amacıyla toplantılar için angajman kuralları belirleyip uygulayın.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Toplantıyı düzenleyenler temel kuralları belirleyerek bunları önceden görüşmeli, tüm katılımcıların bu kuralları kabul ettiğini teyit etmelidir. ● Toplantıyı düzenleyenler ve kolaylaştırıcılar bu kuralları tatbik edebilecek yetki ve sorumluluk mekanizmalarına sahip olmalıdır.
<p>15. Riskleri ve zayıflıkları artıran ekonomik güvensizliğin giderilmesi için kadın barış inşacılarının katılımının yeterince fonlanmasını sağlayın.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kadın barış inşacılarına güvenli katılım sağlayabilmeleri için uygun gördükleri şekilde kullanacakları esnek bir fon sağlayın. ● Kadın barış inşacılarına katkıları ve uzmanlıkları karşılığında ödeme yapın.
<p>16. Görüşmelerden sonra da kadın barış inşacılarına ve katılımlarına desteği sürdürün.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Kadın barış inşacılarının güvenilirliklerini pekiştirmek için görüşmeler ve sonuçları hakkında kendi halklarına bilgi vermelerine destek olun. ● Çıktı dokümanlarının ve anlaşmaların kopyalarını ana paydaşlara dağıtın. ● Online veya offline protokol ihlallerini takip ederek önceden kabul edilmiş angajman kurallarına uyulmasını sağlayın.

NE YAPMAMALI

- Katılımcılar, gündem ve güvenlik protokolleri hakkında tüm detayları vermeden kadın barış inşacılarını uluslararası alanlara davet etmeyin.
- Kadın barış inşacılarının karşı karşıya olduğu risklerle ilgili varsayımlarda bulunmayın ve kendileri, aile üyeleri ya da kuruluşlarına dair korumayla ilgili kaygılarını ihmal etmeyin.
- Hem yurtdışında hem de ülkelerine döndüklerinde güvenliklerini tehlikeye atabileceği için kadın barış inşacılarının iznini almadan kişisel iletişim bilgilerini paylaşmayın.
- Fon bulma yükünü kadın barış kadın barış inşacılarına bırakmayın veya vize alabileceklerini varsaymayın.
- Kadın barış inşacılarına bir takip planı vermeyi atlamayın.

Kadın Barış İnşacılarına Acil Yer Değişikliği ve Desteğin Gerekli Olduğu Haller

NE YAPMALI	NASIL YAPMALI
<p>17. Kadın barış inşacılarına gerektiğinde fiziksel refakat, siyasi savunuculuk, finansal hibeler ve güvenlik düzenlemeleri şeklinde acil durum desteği sağlayın.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehdit altındaki kadın barış inşacısıyla ortak bir güvenlik değerlendirmesi yaparak kendi spesifik ihtiyaçlarını tespit edin. • Anlık tehditlere karşı hemen müdahalede bulunabilmek için fon ayırın.<ul style="list-style-type: none"> • Mevcut bütçeleri belirleyin ve/veya gerektiğinde müdahaleleri desteklemekte kullanılacak dahili bir fon oluşturun.⁵⁷ • Tehdit altındaki kadın barış inşacılarına mali destek verebilmek için esnek fon sağlama mekanizmaları oluşturun. <p>Aşağıdaki amaçlara ulaşılması için ilgili yetkili ve aktörlerle diplomatik diyalog kurun ve savunuculuk yapın:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kolluk ve güvenlik aktörlerinin harekete geçmesinin sağlanması ve • Tehdidin kaynağına ulaşılabiliriyorsa ilgili tehdidin etkisiz hale getirilmesinin sağlanması. <p>Basın açıklamaları yaparak ve kadın barış inşacılarının mesajlarını kendileri ve ağlarıyla işbirliği halinde paylaşarak kadın barış inşacılarıyla dayanışma halinde olduğunuzu ve destek verdiğinizi gösterin.</p>
<p>18. Kadın insan hakları savunucuları için mevcut acil durum müdahale mekanizmalarını revize edip genişleterek kadın barış inşacılarına olan destekteki eksiklikleri giderin ve gerektiğinde yeni mekanizmalar oluşturun.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kadın barış inşacılarının çalışmalarının dikkat çekmeyen nitelikte ve gayri resmi olduğunu göz önünde bulundurarak, bu mekanizmalara hak kazanma kriterlerini sağlayabilmelerini sağlayın. • Duruma özel müdahale geliştirebilmek için tehdit altındaki kadın barış inşacılarıyla birlikte güvenlik ve ihtiyaç değerlendirmesi yapın. • Acil durumlar ve yer değiştirme süreci boyunca yasal, siyasi, finansal, lojistik ve psikolojik yardım da dahil olmak üzere kapsamlı bir destek sağlayın. • Kadın barış inşacılarının aile fertlerini de güvenlik düzenlemeleri ve yer değiştirme seçeneklerine dahil edin. Dahil edilen aile fertleri kadın barış inşacıları tarafından bizzat belirlenmeli, dışarıdan yapılan bir yakın aile tanımına göre belirlenmemelidir. • Kadın barış inşacılarının uluslararası kuruluşlar, ağlar ve diasporalarla bağlantı kurmalarını sağlayarak geçiş sürecini tamamlayıp çalışmalarına devam edebilmelerini sağlayın.

57. Esnek fonlama mekanizmalarıyla ilgili daha fazla bilgi için ICAN'ın Kasım 2020'de yayınlanacak kadın barış inşacıların fonlanmasına ilişkin dokümanı ve operasyonel kılavuzuna göz atabilirsiniz.

	<ul style="list-style-type: none"> ● Yurda dönmesinin güvenli olup olmadığını ya da ne zaman güvenli olacağını belirlemek amacıyla irtibatta kalarak düzenli olarak ihtiyaç ve riskleri değerlendirin.
<p>19. Kadın barış inşacılarının kendi ülkelerinde veya yurtdışında geçici olarak yer değiştirmeleri için sürdürülebilir seçenekleri artırın.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Mevcut ulusal ve uluslararası kadın barış inşacıları ağları bünyesinde meslektaşlar arasında acil durum müdahale ve yer değiştirme girişimlerinin geliştirilmesini destekleyin ve bu girişimlerin müdahalelerini desteklemek amacıyla düzenli yardım sağlayın. ● Kadın barış inşacılarının sığınmacı olma seçeneğine başvurmasına gerek kalmadan geçici olarak yurtdışına yerleşebilmelerini sağlayacak politika ve prosedürler geliştirin:<ul style="list-style-type: none"> ● İnsani vize, öğrenci vizesi ve iş vizeleri gibi mevcut kategorileri genişleterek tehdit altındaki kadın barış inşacılarının farklı koşullarına uygun hale getirin. ● İrlanda Kolaylaştırıcı Vize Prosedürü⁵⁸ İspanya İnsan Hakları Savunucularının Korunması Programı⁵⁹ ve Birleşik Krallık tarafından Hong Kong'un yeni güvenlik yasasına verilen yanıt gibi, bu tür vizeleri belirlemiş veya kabul etmiş devletlere danışın. ● Vize ve sınır yetkililerinin kadın barış inşacılarını tanıyacak şekilde eğitim almasını ve kadın barış inşacılarının karşılaştıkları tehditleri öğrenmelerini sağlayın.

NE YAPMAMALI

- Güvenlik olaylarını görmezden gelmeyin veya kadın barış inşacılarına yönelik tehditlerin kaynakları hakkında varsayımlarda bulunmayın.
- Açıkça izinlerini almadan güvenlikle ilgili kaygılarını halkla paylaşmayın veya başkalarına danışmayın.
- Kadın barış inşacılarına kısıtlayıcı vize ve benzeri hükümlerden dolayı işleri, aileleri ve güvenlikleri arasında bir seçim yapmaya zorlayacak güvenlik düzenlemeleri önermeyin.
- Kadın barış inşacılarının ihtiyaçlarını yeterince karşılayamayan mevcut acil durum müdahale mekanizmalarına güvenerek hareket etmeyin.
- Sürgün edilmelerinden dolayı kadın barış inşacılarını veya yaptıkları çalışmalarını yurt dışından yürüttükleri gerekçesiyle gayri meşru ilan ederek cezalandırmayın.

58. Visa for Temporary Relocation of Human Rights Defenders: An EU Tool to Protect Human Rights Defenders at Immediate Risk or in Need of Respite, 2008, 6, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/fd/droi20080123_hrd_001/DROI20080123_HRD_001EN.pdf.

59. UCLG Committee on Social Inclusion, Participatory Democracy, and Human Rights, "Madrid Launches Its New Program on the Protection of Human Rights Defenders", CISDP, 2018, <http://www.uclg-cisdp.org/en/news/latest-news/madrid-launches-its-new-program-protection-human-rights-defenders>.

Nick Eardley, "Hong Kong: UK Makes Citizenship Offer to Residents", BBC News, July 1, 2020, <http://www.bbc.com/news/uk-politics-53246899>.

“Adımız ICAN (‘yapabilirim’), çünkü bu kurum tam olarak ne yapabileceğimle ilgili. Risk değil güven istiyor, güvene dayalı ilişkiler kurarak ve her şeyi olumlu ve proaktif bir çerçeveye oturtarak faaliyet gösteriyoruz.”

*- Emekli Büyükelçi Gina Abercrombie-Winstanley
Amerika Birleşik Devletleri*